

This book was produced in EPUB format by the Internet Archive.

The book pages were scanned and converted to EPUB format automatically. This process relies on optical character recognition, and is somewhat susceptible to errors. The book may not offer the correct reading sequence, and there may be weird characters, non-words, and incorrect guesses at structure. Some page numbers and headers or footers may remain from the scanned page. The process which identifies images might have found stray marks on the page which are not actually images from the book. The hidden page numbering which may be available to your ereader corresponds to the numbered pages in the print edition, but is not an exact match; page numbers will increment at the same rate as the corresponding print edition, but we may have started numbering before the print book's visible page numbers. The Internet Archive is working to improve the scanning process and resulting books, but in the meantime, we hope that this book will be useful to you.

The Internet Archive was founded in 1996 to build an Internet library and to promote universal access to all knowledge. The Archive's purposes include offering permanent access for researchers, historians, scholars, people with disabilities, and the general public to historical collections that exist in digital format. The Internet Archive includes texts, audio, moving images, and software as well as archived web pages, and provides specialized services for information access for the blind and other persons with disabilities.

Created with hocr-to-epub (v.1.0.0)

Google This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online. It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover. Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you. Usage guidelines Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying. We also ask that you: + Make non-commercial use of the files We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for Personal, non-commercial purposes. + Refrain from automated querying Do not send automated queries of any sort to Google's System: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help. + Maintain attribution The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it. + Keep it legal Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe. About Google

Book Search Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

The text on this page is estimated to be only 0.00% accurate

0/5

The text on this page is estimated to be only 13.25% accurate

LLIÊRË DE LES BEStLES

The text on this page is estimated to be only 9.00% accurate

S'ha fet d'aquesta obra un tiratge especial de 50 exemplars en paper satinat

The text on this page is estimated to be only 7.16% accurate

yuii Ramon Lluu. LLIBREDELESBESTIES AH PKOUie,
HOTBS BIBLIOaSAFIQUIS t Q] M. OBRADOR BENNASSAR
BARCELONA BIBLIOTBCA POPULAR DE «L'AVBHÇ» 1906

The text on this page is estimated to be only 4.62% accurate

0(3 Tn. *L'Atbie> : Romda m t'UMmcuTAi, j

PROLEC EN l'espai de pocs mesos hem pogut veure, grat sia a Déu, acabades d'estampar, després de llarguissima interrupció, i eixides a Hum, les dues edicions en text original català, uniques fêtes fins ara, del JJibre apellat Félix de Maravelles del mon, obra luliana assenyalada entre les mes importants i de lectura mes saborosa, tant per son variadissim contingut r~ com per son llenguatge i estil, replens de color ^ i sabor del temps, i que per aixô desperta mes > viu interès literari-historic i filologic. Totes dues edicions començaren a Impri^mir-se a Mallorca (fa una trentena d'anys la I primera i uns catorze la segona) a cura del ^mestre en Gai Saber En Geroni Rossellô, u fervent i erudit lulista. N'estampava una a - despeses i per encarrec de son amie En Marian Aguilô i Fuster, també gran mestre i prohom

6 Prohe de les nostres Hêtres, qui va incloure aquell curiôs llibre de Ramon Llull dins la classlca colecció de la «Biblioteca Catalana[^]. Es Taltra 1 volum III de l'edició colectiva de les obres lulianes que En Rosselló empenia per compte seu i publicà per fascicles, fins que una greu malaltia, i després la mort, li impediren dur-la endavant; edició que ara de bell nou, amb alguns companys mallorquins, novellament hem represa. Tots quants hagen llegit o al menys han llegit el llibre de Maravelles saben que no forma part de la producció luliana pròpiament, d'aquella abstrusa sèrie de tractats concebuts i escrits a la manera escolàstica, que Tautor anomenava Arts (Art d'atropar veritat. Art Demostrativa, Inventiva, etc.)» i aon, valent-se del mètode sistèmic tant habitual en son temps, exposa i amplexa metodícament els principis i la matèria del seu sistema. El Peix, amb el Blanguerna, l'Arbre de Filosofia d'amor, i en certes parts el llibre del Gentil, el de Santa Maria, l'Arbre de Sciencia, el poema del Desconort i algunes altres obres rimades, componen dins l'immensa producció luliana una branca o secció apart, no independent o deslligada de les demés, però sí amb caràcter propi. Aquests llibres vénen a ésser la derivació, l'exposició aclarida i més entenenent, en forma

PréIUe 7 didactica popular, — la concreció podriem dir, — de la doctrina científica, de la saviesa purament especulativa i abstracta. La personalitat den Ramon Llull, tant Uuminosa i plena de relleu corn mes s'arriba a enfocar i mes de prop un la mira, ofereix extraordinaria multitut d'aspectes o caires. Al costat del teolec polemista i expositor, del filosof enclopedic a la fais6 de son temps, del morallsta i didactic, de Tasceta fundament mistic, s'hi mostra Tartista, el poeta, el narrador de fantasia inexhausta, afanyôs d'extendre i fer arribar els fruits de saviesa fins a les populars multituts inxioctes* Son esperit, generosament altruista, democraticament cristià, el mou a enriquir i nodrir Tenteniment dels qui saben poc; i abandonant, pera atényer el seu objecte, les abstraccions i subtilestes del sec raonament especulatiu, adopta un estil llampant i pla; substitueix a Tergotisme sllogistic Timatge plastica, la semblança alegorica, el vulgar exemple suggerit per les realitats de rexistencia humana; i, donant a ses concepcions el saborôs atractiu i la claredat que Is comunica la casolana llengua vulgar, les présente reblides d'amenitat, palpitants de vida. Aixi; en la novelesca traça del Blanquerna, va formulant têt un pla de millores i reformes reli|;ioses i socials, fent recôrrer a Tamabie

8 Prolee fill d'Evast i Aloma Is diferents estats de vida activa i contemplativa. Així, en el Llibre de Maravelles, el Jove Félix, enviât per son pare a trescar m6n. a major honrament i coneixença de Déu, va pelegrinant per pla i montanya, per erms, viles i poblats, per corts i palaus i ermites i cabanes de pastors; i, demanant lo que ignora i recontant lo que sab, enriqueix son enteniment (o, lo que es igual, el de Tengolosit lector) am Tabundosissim pertret de la ciencia divina i humana. La meravellosa feconditat de l'escriptor, multiplicant fàra mida i nombre dels llibres i tractats que van broUant d'una ploma infadlgable i durant molts anys mai aixuta, el mouen a encabir-los a caramull els uns dins els altres. I així romanen inelosos dins el Blanquerna VAmte i A mat, l'Art de Contemplaciâ, el d'Eiecciâ, el d'Ave Maria, etc., i dins el Pelix, côm una de les dèu seccions o parts en que va compartit, aquest episodic i singular Llibre de les Besties, Tant si s posa esment al seu contingut com al començament i al final que En Llull li escrivia pera enquadrar-lo dintre i Félix, bé s veu a primera uUada que alla hi figura com un empelt o afegit, que guarda poca o gens de relaciô am t6t lo demés de Tobra. Ni Tautor s'amagava gaire de dissimular els senyals que i 4enunc(en com a interpolaci6 n^anifesta, Cq

Prolêc g mençant la setena part, diu que quan Félix hagué près comlat del filosof am qui havia fêta llarga conversa, «se n'anà per una vall plena d'arbres i dé fontanes; l a Teis^ida de la vall encontrà dos homens qui havien grans barbes i grans cabells i eren pobrement vestits... — Bells senyors, — digue Félix, — ¿vosaltres d'on veniu ni de quai orde sou? — Senyor, nos venim de llongues terres, i som passats per una plana que es prés d'acf , i en aquella plana ha gran ajustament de besties selvatges qui volen elegir rei.» ' Félix parla un moment amb ells» i, «après aquestes paraules, comanà a Déu los sants homens, i anà en aquell Hoc on les besties volien elegir rey>. Sens altre preambol ni explicaciô, comença têt seguit el capitol I : «En una bella plana per on passava una bella aigua...» i segueix sensé interrupciô fins a l'acabament, després del quai ve la vuitena part (Del Hom\ que es una copiosissima exposicié antropoc logica. S'ha discutit variament, i esta ja quasi posât en clar, el grau major o mener d'originalitat que correspon an En LluU en la composiciô i materia d'aquest Bestiari, que no es, en sa especie, exemplar unie ni isolât, dins les Uteratures mig-evals d'Europa, De molt lluny

to Ptolêc i de ben antic treu arrels la fiôdô afegorica consistent en atribuir als irracionals passions i quaafitats hunianes,.per moralisar o satirisar aixî am mes examplitut, am mes comoda Uibertat de senyalar vids i flaqueses. Desde Isop fins a Lafontaine, i de les antiquissimes cornpiladons indostaniques fins als Animalî parlanti den Casti, se pot dir que ha recorregut tots els segles, totes les races i totes les literatures aquesta mena de simbolica fiôdô, no estroncada encara en els nostres dies. Llibres tant récents com The Jungle Book, den Rudyard Kipling, i altres, en son prou testimoni. Anys endarrera, la vasta erudiciô den Menéndez i Pelayo ja senyalà l Uibre de les Besties com unica forma espanyola coneguda fins al présent, de Timmensa epopeia satirica de l'Edat Mitjana, el Roman de Renart, objecte de tants estudis i disquisicions dins la literatura historica francesa, i del quai pogué .bellament En Llull conèixer algun trellat, dels que ja en temps seu, \ abans, la gent llegia o recitava par terres de Provença i de Catalunya. En sa forma francesa i tôt, era facil que l conegués, si no abans, quan la seva primera anada i estatge d'un pareil d'anys a Paris (1286-88), on sembla que hi va compondre i escriure l Llibre de Maravelles, Aixô, s'entén, quan no l l haguessin donat ja abans

Prolêe a noticia i coneixement de les fonts d'ont eixf el Roman de Renart, les sèves amples i sovnejadades lectures dels llibres i reculls orientais que a dins tât Vopus lulià deixaren ben marcada influencia i traça. Prenent tal punt de ^ partlda, ja resultSFTîiés ejitretinguda que .. difícil, a qualsevol erudit amador i recercador dels nostres orogens literarls, la tasca de senyalar concretament i a la menuda la part d*^originalitat i la de copia o imitacié que corresponga an En Llull en aquest Llibre de les Besties, confrontant son contingut, i especialment els exempUs o semblances que a cada plana en sos capitols se troben, ab els similars que hi ha dins el Pantchatantra, el Kalila i Dymna, el Sendebâr, el recuU arable de les Mil i una mis i altres compilacions paregudés. Mes, com roman indicat abans, aquesta feina d'erudiciô en bona part ja es fêta. Al Félix 1 a cadascuna de ses dèu parts, i encara mes detingudament al Llibre de les Besties, dedicaren un estudi (el mes extès, sin6 1 mes exacte que hajam vîst fins al présent) els autors del volum XXIX de V Histoire Littéraire de la France (Paris, 1885, pàgines 346 a 362). Dins el Proemi bibliografic que com a presentaciô del Félix me tocà posar a la reimpressiô fêta darrerament a Mallorca, vaig donar-ne compte extractat, senyalant-hi de pas

12 Protic sada algfuna d'aqueixes inexactituts en que aquells escriptors varen incòrrer. Igfualment hi vao indicats altres estudis d'epoca mes anterior referents al Llibre de les Besties : la publicaciô del seu text original, fêta a Munich l'any 1872, per Conrad Hofmann, baix del titol Ein ' Katalanisches Thierepos von Ramon Lull, i rimpressiô de les variants que dóna un manuscrit trecentista del Museu Britanic, que l. romanist'a G. Soldan insertà en el Jahrbuch fUr romanische und engL Spr. und Lite" ratur (Leipzig, 1874), volum XIII. Lo que no esta encara plenament averiguat, ni pot-ser hi haurà medi d'espinzellar, es si En Llull, al compondre sobre éléments anteriors aqueix pintoresc opuscle, volgué fer-ne simplement una obreta d'instructiva i delitosa amenitat, o bé una critica mes o manco transparent i intencionada de la societat feudal i monarquica del seu temps, o tal vegada, com presumeixen els damunt dits historiadors, un manuel de sagesse politique, fet per encarrec o indicaciô, no del tût desinteressada, de la reina Joana de Navarra, mare del rei que era llavors de França, Felip le Bel, o de sa esposa Isabel d'Aragô, filla del nostre Conqueridor i germana de l'ait En Jaume de Mallorca. Res d'extranya séria una tal comanda per part de qui, com la reina Joana, encarregaya al metge

PttHêù t\$ ~ '~ - -' I I II I -- - -1 - I I - r - I En Raimond de Béziers
una versiô del Kalila i Dymna, presentada anys després al rei Felip, i sabent
el bon peu am que va entrar i fou rebut l'autor del Félix dins la cort reial de
Paris i dins lo gran studi de la Sorbona, on prest va conseguir gran
anomenada de filosof innovador, i va tenir-hi aula propria i hi professa
durant algun temps la seva Art^ essent-hi popularment conegut baix del
sobrenom de Raymond Barbefleurie. Sembla que no deixen dubte sobre 1 fi
d'exemplaritat o d'ensenyament que s proposava 1 compilador d'aquest
opuscle alegoric les paraules que hi escrivia en son explicit: «Finit es lo
Libre de les Besties, lo quai Félix aportà a un rei, per tal que veés la manera
segons la quai, en çô que fan les besties, es significat com rei dega regnar e
s dega guardar de malvat conseil e de falsos homens.i Sia com sia, — i
deixant de cantô moites altres indicacions que no podrien trobar cabuda ni
oportunitat dins les breus planes pre-* liminars d'una ediciô destinada a la
popular lectura, — crée molt mereixedor d'alabança i encoratgement el
proposit dels editors de la divulgada Bibliûtbcà popular de L'Avenç
d'entremesclar am la publicaciô d'escullides obres modexties, âlgunes
mostres curioses de la

14 Pràléc nostra antiga literatura classica; encara 1 têt que, al reixnprimir-les de bell nou, acomodin a la capacitat o comprensiô filologica de la generalitat de lectors algunes formes ortografiques o fonetiques de la nostra llengua arcaica. Amb aixà, si per una part en résulta mancabada la material integritat d'alguns mots, taïment com els llegim en els mes vells trellats que ns romanen dels sigles xiii, ziv i xv s'aplana i es faciUta, per altre vent, la cabal comprensiô del vell text al lector modern que no s'haja imposada la gens ingrata labor de interpretar i comprendre el pintoresc vocabulaxl de la nostra llengua vulgar, retrovertida a una epoca anterior de quatre o cinc sigles. Aqueixa alteraciô merament formai pot esser mes permesa i tolerable si (com en el cas présent) se limita a restructura d'alguns .mots i formes verbals, respectant integrament la construcciô i maneres de dir que ofereix el text autentic. Dins tal discreta limitadô, ja sab Terudit filolec, per endavant, que no li cal pendre 1 text popularment reimprès com a base d'estudi o disquisiciô UingUistica; i el llegidor poo nostrat consegueix entendre mes facilment lo que una puntual ediciô critica li oferiria de boires o ininteligible. Altrament, aquest sistema res té d'extrany ni inusltat; i dins la moderna bibliografia, espedalment

ProUe iS dins la francesa, hi abunden aqueixes edicions populars d'obres mig-evuls que, quan son presentades als menys entenents lectors, sels oferelxen mises en nouveau langage. Mes val aixi que no tenir- les perpetualment arreconades i oblidades a dintre Is vells pergamins, am l'amenaça i perill constants d'una irréparable perdua. Aixi, traient-les a llum i divulgant la llur iectura, encara que una mica travestides o pentinades, mal sera que no despertin i moguin el desig d'algun lector a fer coneixença de les edicions mes fidelment autentiques i no ll excitin la pruijosa curiositat de fruir Tatractiu encisador d'aquelles «obres de la matinada, — com les anomenava mon amie En M. S. Oliver, — escrites altrenc de dia de les noves nacionalitats, i que son les primeres foguerades misterioses, enceses pera aclarir la nit i la fosca précédents». Dins una bella obra de restauració intégral, s'es menester aprofitar i posar en joc tots els médis, renunciar a tât exclusivisme massa esquifit o exigent, i aixamplar i deixar ben espedregades totes les vies. M. OBRADOR A Mallorcai Ûctubre d« 190S.

CAPITOL I DE l'eLECCIÔ de RBI] EN una bella plana per on passava una bella aigua estaven gran res de besties selyatges qui volien elegir rei. Acord fo prèrs per la major part que 1 lleó fos rei; mes lo bou contrastava molt fortment a aquella elecciô, i digue estes paraules : — .Senyors, a noblesa de rei se convé bellesa de persona, i que sia gran i humil, i que no dô damnatge a ses gents. Lo lleô no es gran bestia, ni es bestia que visca d'herba, ans menja les besties. Lo lleô ha paraula i veu que fa estremir de por tots nosaltres con crida, mes per mon conseil vosaltres elegireu lo cavall a rei; car lo cavall es gran bestia i bella i humil; lo cavall es bestia lleugera, i no ha semblant ergullôs i no menja carn. Molt plagué al cervo, i al cabirol, i al 2

i9 Rûmon Uull moltô, i a totes les altres besties que viuen d'herbes» çô que 1 bou deia; mes na Renart feu adenança de parlar davant tots, i digue estes paraules : — Senyors, con Déu créa lo mon, no 1 créa per intenciô que hom fos conegut n\ amat, w ans ho féu per çô que ell fos amat i conegut per hom; i, segons aital intenciô, Déu volgué que hom fos servit per les besties, ja sia que hom viva de carn i d'herbes. I vosaltres, senyors, no deveu esguardar a l'intenciô del bou, qui desfama 1 lleô per çô car menja carn; ans deveu seguir la ré gla i l'ordenança que Déu ha donada i posada en les criatures. De l'altra part allegà 1 bou ab sos companys contra les paraules de na Renart, % digue que per çô com ell deia que 1 cavall fos rei, car lo cavall menja herba, apar que ell i sos companys haguessen vera intenciô a l'elecciô de rei; car si falsa intenciô hi havien, no ^- dirien que 1 cavall, qui menja l'herba que ells mengen, fos rei, ni ells no devien creure na Renart de l'elecciô del rei; car na Renart 9^'més vol i ama que 1 lleô sia rei, per çô com viu de les romanalles que romanen al lleô con ha menjat en la oaça que ha presa, que no fa per la noblesa del lleô. Tantes de paraules hagué de l'una part i de l'altra, que tota la cort se torbà, i l'elecciô

Uibrê dé lês Bêstiês tg fo empatxada; i Tors i el lleopart \ l'onça, qui havien esperança que fossen elets a rei, dl^geren que la cort s'allongas tro a altre temps it que haguessen dé^terminât quai bestia es pus dig^a d'esser rei. Na Renart conegué que Tors i el lleopart i Tonça allongaven Telecciô per çó car cascun havia esperança d'esser rei, 1 digue en presencia de tots estes paraules : — En una esglesia catedral se feia elecciô, i era contrast en aquell oapitol de l'elecciô del bisbe, car les uns canonges voUen que ios bisbe 1 sagristà d'aquella esglesia, lo quai era hom molt savi de Hêtres, i de virtuts era abundés. L'ardiaca cuidava esser elet a bisbe, i lo cabisool altre tal, i contrastaven a l'elecciô del sagristà, i consentien que fos bisbe un canonge simple qui era bell de persona i no havia neguna ciencia. Aquell canonge era flac de persona i era molt luxuriôs[^] Molt se meravellà têt lo capitol de çd que Tardiaca 1 lo cabisool deien; i en aquell capitol havia un canonge qui digue estes paraules : «Si 1 lleô es rei, i Tors i Tonça i lo lleopart han contrastât a la sua elecciô, tots temps seran en malvolença del rei; i si 1 cavall es rei, i lo lleô fa negun falliment contra 1 rei, com ne podrà pendre venjança 1 cavall, qui no es tant fort bestia com es lo lleô?» Quan Tors i Tonça i lo lleopart hagueren

ÈO Ramon Llull oit Teximpli que na Renart havià dit, temeren fortment lo Ileô, i consentiren en l'elecciô, i volgueren que 1 Ileô fos rei. Per la força de Tors i de les aïtres besties qui mengen carn^ malgrat de les besties qui mengen herba, fo elet lo Ileô a esser rei; lo quai Ileô donà llicencia a totes les besties qui mengen i viuen de carn; que menjassen i visquessen de les besties qui mengen herba. Esdevenc-se un jorn que 1 rei estava en parlament i tractaya de l'ordonament de sa cort. Tôt aquell dia, tro près de la nit, estigueren en parlament lo rei i sos barons, que no hagueren menjat ni begut; i con hagueren tingut parlament, lo lle6 i sos companys hagueren fam, i demanaren al llop i a na Renart que podrien menjar; i elb respongueren i digueren que tart era com poguessen percassar vianda; mas que près d'aquell Hoc havia un yedell fill del^bou i un polli fill del cavall, de que podrien menjar abundosament. Lo Ileô tramés en aquell Hoc, i féu venir lo vedell i lo polli, i menjaren-los. Molt fo irat lo bou de la mort de son fill, i si s fo lo cavall, i ensems vingueren-sen a Thom, per tal que 1 servissen i que Is venjas del falliment que llur senyor havia fet contra ells. Quan lo bou i lo oavall se foren presentats a l'hom per servir, l'hom cavalcà en lo cavall i féu arar lo bou.

f* Uibrê de Us Btstiês j/ Un jorn s'esdevenc que 1 cavall i el bou s'encontraren, i cascun demanà a l'altre de son estament. Lo cavall digue que molt ara treballat en servir son senyor, car têt Jorn lo cavalcava i 1 feia còrrer amunt i avall, i de jorn i de nits estava près. Molt desirà 1 cavall que fos eixit de la servitut de son senyor, i tornaria volenters a esser sotmès al lleô; mas per çà car lo lleô menja carn, i car hagué alguna veu a esser elet a rei, dubtà que tornas en la terra en la quai lo lleô regnava, i amà mes esser en treball sots senyoria d'hom, qui no menja carn de cavall, que en p^a de lleô, qui menja 4^ carn de cavall. Quan lo cavall hagué recontat son estament al bou, lo bou digue al cavall que ell era en gran treball, têt jorn, d'arar; i del blat que la terra que ell arava llevava, no li deixava son senyor menjar; ans convenia que quan era eixit i hu jat de Tarada, que anas pasturar les herbes que havien pasturades les ovelles i les cabres dementre que ell arava. Molt fortment se clama 1 bou de son senyor, i el cavall Taconhortava aïtant com podia. Dementre que en aixi 1 bou i lo cavall parlaven, un carnicer vingué guardar lo bou si era gras, car lo senyor del bou lo li havia tret vénal; perquè 1 bou digue al cavall que^ son senyor lo volia vendre, i lo volia fer occlure i menjar als homens. Lo cavall digue que

The text on this page is estimated to be only 14.26% accurate

la l'ard6 li retla del servei que fet li havia. longament ploraren
lo cavall i el bou, 1 lo ivalt consellà al bou que fugis i que s'entornas sa
terra, car màs 11 valla estar en perlll de lort en repas, entre sos parents, que
en treball ìb senyor desconeixent.

'> I f I •I CAPITOL II DEL CONSELL DEL REI QUAN lo lleô
fo elegit a rei, ell féu un bell sermô davant têt son poble, i digue aquestes
.paraules: — Senyors : volentat es estada de vosaltres que jo sia rei. Tots
sabeu que ofici de rei es molt perillôs i es de gran treball. Perillôs es» car
per los pecats del rei s'esdevé moites vegades que Déu tramet en terra fam i
malalties i guerres i morts; i açô mateix fa per pecats del poble. I per açô es
a rei perillosa cosa regnar, i son regnar es cosa perillosa a têt son poble. I
com sia gran treball a rei governar sf mateix i son poble, per çô us prec tots
ensems que m donau consellers qui m'ajuden i qui m consellen en tal
manera, que sia salvament de mi i de mon poble. Aquells consellers que m
dareu prec- vos que sien homens savis i lleals, i tais

J4 Ramon Uuïi que sien dignes d'esser consellers i d'estar en paria de rei. A tots los barons i al poble d'aquella cort, plagneren les paraules que havia dites lo rei, i tots se tingueren per bé avinguts en l'elecciô del rei. Acort fo prês que Tors i lo lleopart i l'onça i la serp i lo llop fossen consellers del rei. Tots aquests, en presencia de la cort, juraren com al rei donassen lleal conseil en têt çô que poguessen; mes molt desplagué a na Renart com no l'havien elegida a esser conseller del rei; i en presencia de la cort digue estes paraules : — Segons que s troba escrit en TEvangeli, Jesucrist, qui es rei del cel i de la terra, volgué haver amistat i companyia en est m6n d'homens simples i humils; i per açà alegl Is apostols, qui eren homes simples i pobres, a significança que en la sua virtut los exalças, i que ells ne fossen mes humils; perquè, en esmena de tots vosaltres, jo die que a mi séria semblant que 1 rei degués haver en son conseil besties simples i humils, per çô que no s'ergullessen per poder ni per llinatge, i que ab lo rei no se volguessen igualar, i que a les besties simples i que viuen d'herba fos eximpli d'esperança i d'humilitat. A Torifany i al senglar i al b6c i al moltô i a les altres besties que viuen d'herba, pare

L'Ubrê de Us BêsiUs a5 gué bo çô que. deia na Renart; i tots aquests consellaren al rei que na Renart, que era ben pariant i havia gran saviesa, fos del conseil del rei. I d'altra part na Renart consellà i tingué per bo que l'orifany i el senglar i el b6c i el moltô fossen del conseil del rei aïxi mateix. En gran consir foren Tors i el lleopart i Tonça, quan oïren que na Renart fos del conseil del rei, car gran por hagueren que na Renart, ab sa parleria i maestria, no Is fes venir en ira del rei, i majorment com na Renart bagués mes aconsellada l'elecció del rei que neguna altra bestia/ — Senyor, — digue 1 lleopart al rei, — en vostra cort es lo gall, qui es bell de persona i es savi, i sab esser senyor de moites gallines. Aquell canta en Talba molt clarament i bellament; perquè molt mellor se convé que ell sia de vostre conseil que na Renart. L'orifany digue que bo era que 1 gall fos del conseil del rei, per çô que 11 donas eximpli com degués régir i sotsmettre a si la reina, i per çô que 1 despertas en Talba i que pregas Déu. I na Renart era bona a esser conseller del rei, per çô car es savia bestia i sab moites coses. Lo lleopart digue que no s convé en conseil de rei esser dues persones qui per natura sien en malvolença, car, per la mala voluntat

20 Ramon Uull que s'han, sen podria torbar lo conseil del rei. De l'altra part parla na Renart i digue que al conseil del rei tanyia que hi fossen belles besties i grans, aixi com Torifany i el senglar i el bôc i el moltô i el cervo, car en presència de rei se convé bellesa de persona. En volentat fo del rei que na Renart i sos companyons fossen de sa cort i de son conseil, i fera fet; mas lo lleopart digue al rei secretament estes paraules : — Senyor, un comte havia guerra ab un rei; i car lo comte no era tant poderôs com lo rei, ajudava-s ab maestria de la guerra de rei, açô es a saber, que aquell comte secretament donà grans dons a Tescrivà del rei, per tal que li fes saber tots les ardots i Is actes que 1 rei faria en sa guerra contra 1 comte. I per açô aquell escrivà empatxava 1 poder del rei, que no podia venir a fi de la guerra del comte. Ck>n lo lleopart hagué finides ses paraules, i 1 lleô hagué entesa la semblança, ell digue que 1 gall fos de sa cort, i no volgué que na Renart fos de sa cort, per çô que no fes a saber a l'orifany ni a les altres besties qui Vivien d'herba Tardit del rei ni de sos companyons qui menjaven carn.

CAPITOL m DE LA TRAIC16 QUE NA RENART TRACTA
DEL REI MOLT desplaqué a na Renart i a sos companys corn no foren
del conseil del rei; i en aquell punt na Renart conoebé en son coratge
traiciô, i desitjà la mort del rei. I digue a l'orifany aquestes paraules: —
D'aquí avant gran enamistat sera entre les besties qui mengen carn i les
bestles qui mengen herba; car lo rei i sos consellers mengen carn, i vosaltres
no haveu en son conseil neguna bestia qui sia de vostra natura, ni que vostre
dret mantenga. L'orifany respongué i digue que en la serp i en lo gall havia
esperança que raonassen son dret en la cort del rei, car eren besties que no
Vivien de carn, ' Respongué na Renart i digue:

28 Ramon Llull — En una terra s'esdevenc que un cristià havia un esclau sarrai en qui molt se fiava i al quai feia molts de plaers; i el sarraf per çò car era a ell contrari per llig, no li podia portar bona volentat, ans considerava tots jorns corn Tauciés. I per açò, senyor n'orifany, — digue na Renart, — tant són la serp i el gall d'estrany llinatge a vós i a vostres Company ons, que jatsia çò que no mengen carn, per töt açò no us hi fieu, ans creeu per cert que consentiran en töt açò que sia damnatge de vós i de vostres companys. En gran consir entr^ l'orifany per les paraules que na Renart ii havia dites, i considéra llongament en lo damnatge que li podia venir a ell i a sos companys per Telecciô del rei que havien fet i per sos consellers. Dementre que l'orifany en aixi considerava, na Renart li digue que no hagués temor del rei ni de sos companys; car si ell volia esser rei, ella tractaria perquè podria esser rei. Mas l'orifany dubtà en na Renart que no lo trais, car per natura mes dévia amar les besties que viuen de carn que les besties que viuen d'herba, i digue a na Renart estes paraules: t^ — En una terra s'esdevenc que un milà portava una rata, i un ermità pregà Déu ^ue aquella rata caigués en sa falda. Per les ora

Uitrt de fis BnUêS »g cions del sant hom, Déu féu caure aquella ^
rata en la falda d'aquell ermità, lo quai pregà Déu que n fes una bella
donzella. Déu exausf t los precs de l'ermità, \ féu de la rata una donzella.
«Bella filla, — digue l'ermità, — v6s ' voleu el sol per marit?t «Senyor, no,
— digue ella, — car al sol tolen els nuvols sa claretat.» I l'ermità li demanà
si volia per marit la lluna, i ella digue que la Uuna ho havia sa claror per si
mateixa, ans Thavia pel sol. «Bella filla, — digue l'ermità, — voleu v6s per
marit lo nuvol?» Respongué que no, car lo vent menava Is nuvols alla on se
volia. La donzella no volgué 1 vent per marit, per çô car les montanyes
l'empatxaven a son moviment; ni volgué les montanyes, per çô car los
homens les foradaven; ni volgué hom per marit, per ç6 car auceia les rates.
A la fi la donzella pregà l'ermità que pregués Déu que tornas rata, en aixi
com era d'abans, i que li donas per marit un bell rat. Con na Renart hagué
oit l'eximpli, conegué que l'orifany hagué sospita en ella i temé que no la
descobrís; i diguera volenters al senglar que fos rei, en aixi com ho havia dit
a l'orifany. Mas per tal que molts no sabessen son coratge, volgué tractar a
totes passades que l'orifany fos rei, i digue aquestes paraules: — En una
terra s'esdevenc que un cava

30 Ramon Uull lier havia d'una dôna un bell fill. Esdevençse que la muller d'aquell cavalier mori, i el cavalier prengué altra muller, la quai desamà molt lo donzell que son marit molt amava. Con aquell donzell fou en edat de vint anys, la dôna cogita manera per la quai fes a son marit exellar son fill de son alberc, i digue a son marit que 1 donzell Thavia demanada de follia. Tant fortment lo cavalier amava sa muller, que encontinent la cregué de têt çô que dit li havia, i gità son fill de son alberc, i a aquell féu manament que per null temps no fos en sa presencia. Lo donzell fo fort mogut a ira contra son pare, per çô car sens raô Thavia gitat de son hostel i li havia tolta sa gracia. Segons Teximpli que na Renart hagué dit, fo en partida l'orifany consolât, i hagué esperança en çô que na Renart li hagué dit con fos rei; i digue a na Renart com podria tractar que 1 rei moris, i que ell fos elegit rei, com sia cosa que 1 rei sia tant fort de persona i haja tant savi conseil, i com na Renart sia tant poca bestia i àb tant frèvol poder. Respongué na Renart i digue est eximpli: — En una terra s'esdevenc que totes les besties s'acordaren que donassen tots los dies una bestia al lleô, per çô que no les treballas en son caçar, i el lleô les en apellà guities. Tots dies aquelles besties gitaven sorts, i

Uibré dé Us BêstiêS \$t • aquella bestia sobre qui queia la sort anava al lle6 i menjava-la. Un dia s'esdevenc que caigué la sort sobre una llebra» i aquella Uebra trigà anar al lle6, tro hora de mig-dia, per çô car temia morir. Molt fo irat lo lleô, con tant s'havia estât la Uebra, car gran fam havia, i digue a la llebra per que havia tant estât. 1 la llebra s'escusà i digue que près d'aquell Hoc havia un lleô que delà que era rel d'aquella terra i que Thavia cuidada pendre. Lo lleô fo molt irat i cuidà-s que fos yeritat ç6 que la llebra li havia dit, i digue que li mostras lo lleô. La llebra se mes primera, i lo lleô la seguf ; i la llebra vingué a un gran pélac d'aigua, lo quai era en una bassa que era environada de totes parts d'un gran mur. Con la llebra fo sobre Taigua, i l'ombra d'ella i del lleô aparegueren en l'aigua, digue la llebra al lleô: «Senyor : veus lo lleô que es acf en Taigua i vol menjar una llebra?» Lo lleô se cuidà de la sua ombra que fos lleô, i saltà en Taigua, per çô que s combatés ab aquell lleô. Lo lleô negà-s i mori en l'aigua, i la llebra ab sa certesa romangué com havia fet morir lo lleô. Con l'orifany hagué oit l'eximplî, ell digue a na Renart aquest eximpli: — Un rei havia dos donzells qui pensaven de sa persona. Un dia s'esdevenc que 1 rei seia en sa cadira, i davant seu estaven gran

\$2 Ramon UuU res d'altres barons i de cavalliers. L'un d'aquells donzells estava davant ell, i vegé en una vestidura de samit blanc que 1 rei vestia, estar una pussa. Aquell donzell digue al rei que 11 plagués que ell s'acostas a ell, i que presés una pussa que estava en son mantell; i lo rei donà llicencia al donzell que s'acostas a ell; i lo donzell prengué la pussa, i lo rei volgué veure la pussa, i mostrà-la a sos cavalliers, i digue que molt era gran meravella com tant poca bestia s gosava acostar a rei. Lo rei féu donar al donzell cent besants, i l'altre donzell havia enveja de son companyô, i l'endemà posa un gran poil en lo mantell del rei, i digue semblants paraules al rei que son companyô li havia dites. Lo donzell donà 1 poil al rei, i lo rei s'esquiva fortment, i digue que ell era digne de mort, per çô car sos vestits no guardava de poils; i féu donar a aquell donzell cent açots. Na Renart conegué que l'orifany havia por en esser rei, i meravellà-s com en tant gran persona com la seua podia caber tanta de por. I digue a l'orifany estes paraules: — Reconta-s que la serpent i na Eva, que era folla fembra, féu venir en la ira de Déu Adam i tots sos conseqüents. Doncs si la serpent ab Eva tracta tant de mal, bé s pot esdevenir que jo ab mon seny i ab ma certesa

Uibrê de Us BéstiêS \$3 puga tractar que 1 rei vinga en ira de son poble. En aquella hora que li hagué recontat na Renart Teximpli de na Eva, consenti Torifany en la traiciô del rei» i digue a na Renart que ell sería volenters rei, tota hora que na Renart hagués fet occiure 1 rei. Na Renart digue a l'orifany que ella tractaria que 1 rei moris, i l'oVifany prometé a na Renart grans dons i grans honraments, si ella tractaya corn fos rei«

The text on this page is estimated to be only 18.68% accurate

CAPITOL IV EN QUAL HANBRA NA RENART FOU PORTER
DEL REI " EN la cort del rei fo ordenat que 1 gat fos cambrer del rei, i el ca
tos porter. Lo gat fo cambrer per çô que menjas les rates que destrulen los
draps; i per çô car era semblant al rei en figura. Lo ca fou porter per çb car
sentis de Uuny 1 lladrava, i feia saber al rei aquells qui a ell venien. Estant
lo gat i el ca en llurs ofiols, na Renart anà a oercar lo bou i el cavall, qui
eren partits de la cort del rei, i trobà 1 bou en la via, que sen tornava a la
cort del rei. En una bella plana se trobaren na Renart i el bou. Cascun saludà
l'altre molt agradablement, i el bou conta a na Renart son esta. ment, çô es a
saber, coní era vingut têt franc a hom, ni com hom l'havla tingut llongament

Uibre de Its BestiêS \$5 en servitut, i a la fi oom lo volgué vendre a un carnioer qui l volia occiure. D'altra part na Renart recontà al bou Testament de la cort del rei, segons que damunt ja es dit. — Senyor en bou, — digue na Renart, — quai es vostra volentat? I el bou digue a na Renart que ell venia estar en la cort del rei, i fugia a Thom, qui Thavia volgut vendre i fer occiure. Na Renart digue al bou estes paraules: — En un regisme s'esdevenc que hagué un rei molt mal acostumat, i hagué molt malvat conseil; i per la malicia del rei i de son conseil estava têt aquell règne en treball i en ira de Déu, car inasmable era l mal que l rei i son conseil feien a les gents que estaven en aquell régnât. Tant longament dura l mal que l rei i son conseil feien en aquella terra, que les gents no ho pogueren sofrir; i per la mala vida i mal eximpli del rei i de son conseil, les gents desitjaren la mort del rei i de son conseil. Lo bou entengué, segons que na Renart li hagué dit, que l rei i son conseil era malvat; i dubtà anar estar sots malvat régiment, i digue a na Renart estes paraules: — En una ciutat havia un bisbe qui era molt contrari a son ofici, i per la malicia i la deshonestat del bisbe, i per lo mal eximpli que

\$6 Ramon Uull donava a son capitol i a les gents d'aquella ciutat, se seguia molt de mal i se perdia molt de bé qui s faera en aquella ciutat si 1 bisbe fos aquell qui esser dévia, segons la regla i la doctrina que Jesucrist ne donà als apostols i a SOS conseqüents. Esdevenc-se un dia que 1 bisbe hagué fêta una gran injuria, i després anà cantar missa. En tant gran abominaciô hagué un clergue 1 falliment que 1 bisbe feia, que s'eixi d'aquella ciutat i anà participar ab los pastors en los boscatges; i digue que mellor cosa era estar ab los pastors qui guardaven les ovelles dels Uops, que ab pastor que les sèves ovelles occia i donava als Uops. Con lo bou hagué dit l'eximpli, ell digue a na Renart que s'exellaria de tota aquella terra i que no \$ volia mètre en cosiment del rei ni de son conseil, pus que era malvat en son régiment. — Senyor en bou, — digue na Renart, — haveu vos oïda la demanda que un ermità féu a un rei? — I quai demanda fou aquella? — digue 1 bou. Na Renart digue que en una alta montanya estava un sant ermità. Aquell ermità era hom de molt santa vida, i oïa tots Jorns molts clams del rei d'aquella terra, qui era hom pecador i de mal régiment; i les gents ne

(Uihrê dé Us Bêstiês \$7 deien al sant hom molt de mal. Lo sant hom \ fou molt despogat del malvat estament que era en lo rei, i hagué devociô com lo rei poguésinduir a bon estament. Lo bon hom devallà de son ermitatge i vingué en una bella ciutat ont estava 1 rei: — Senyor, — digue 1 bon hom al rei, — quai cosa vos es semblant que sia a Déu pus agradable en est mon, o vida ermitana o vida de rei que sia ben acostumat en régir son poble? Llongament cogita 1 rei en la demanda, ans que respongués; i a la fi digue que vida de rei en bones obres es ocasiô de major bé que vida ermitana. — Senyor, — digue Termità, — molt me tenc per pagat de vostra resposta, segons la quai es significat que malvat rei dóna mes de damnatge en son règne que no es lo bé que negun ermità puga fer en son ermitatge. I per aixô Jo s6 vingut a v6s, i sô devallat de mon ermitatge, i propos! d'estar am v6s tant llongament, tro que v6s i vostre regfne siau en bon estament, dient a vos paraules de Déu, per les quais hajau a Déu amor, i hajau de Déu coneixença i temor. Aquell ermità estigué llongament en la cort del rei, dient bones paraules de Déu, per les quais lo rei esdevenc en bon estament, i tât son règne ne fo en bon régiment.

SS Ramon UuU Con na Renart hagué dit l'eximpli, ell digue al bou estes paraules : — Senyor en bou, vos sou bestia semblant a Termità; i, si ho voleu, jo us daré conseil, per. lo quai podreu induir lo rei, mon senyor i vostre, a bon estament, i seguir-sen ha molt de bé de çd que v6s fareu. Lo bou prometé a na Renart que ell faria tôt lo bé que fer podria, per tal que 1 rei i son poble ne fos en bon estament. Ladoncs na Renart consellà al bou que estigués en una bella praderia, que era près d'aquell Hoc ont estava 1 rei i sos barons, i que menjas i soj ornas, per tal que fos bell a veer, i que fos fort a bruelar. — Encontinent — digue na Renart — ^ que v6s, senyor en bou, sereu revingut i fort, vos bruelau com pus fortment pugau très vegades lo jorn i très vegades la nit, i entre tant jo hauré parlât ab lo rei del vostre estament. Lo bou estigué al conseil de na Renart, i na Renart s'entornà a la cort del rei. Con lo bou hagué molt sojornat i fou fort, ell començà a bruelar fortment. I adoncs con na Renart oi que 1 bou bruelava se n'anà davant lo rei, i estigué davant ell dementre que 1 bou bruelava. En tanta de por estigué 1 rei dementre que 1 bou bruelava, que no s podia tenir ni assegurar d'extremir, i hagué vergonya

Lîiârê de Us BestUs 3g de SOS barons, car temia que no l tinguessen per volpelL Dementre que l lle6 aixi estava paorés, i negû de sos barons no sabien apercebre la por que l rei havia, na Renart s'acostà al rei, î el gall càntà, \ el ca lladrà, per çô car na Renart se fou acostada al rei. Mas al rei plagué com na Renart li fos de près, i demanà-li si sabla aquella veu que oia de quina bestia era, car molt l l paria gran bestia i forta, segons la veu que havia, — Senyor, — digue na Renart, — en una vall hagué un juglar posât son alduf que pen java en un arbre, i lo vent menava aquell alduf i feialo ferir en les branques de Tarbre. Per lo feriment que Talduf feia'de si mateix en l'arbre, eixia de Talduf una gran veu, la quai feia retentir tota aquella vall. Un simi havia en aquella vall, qui oi l s6, i vingué a aquell alduf. Aquell simi se cuidà que en aixi conx la veu era gran, que en aixî Talduf fos pie de mantega 0 d'alguna cosa que fos bona a menjar. Lo simi esquinqà Talduf i trobà-l têt buid. I en aixi, senyor, — digue na Renart al lle6, — podeu v6s pensar que aquesta veu que oiu es de bestia qui es buida, i no ha la força que la veu significa, perquè estau fort i ardit de coratgOj car a rei no li esta bé com es paorés, ni com ha por de çd que no se sab que es.

40 Ramon Uull Dementre que na Renart aquestes paraules deia al rei, lo bou cridà, i bruelà molt fortment, 1 en tal manera cridà, que têt aquell Hoc ont estava 1 lleô féu retentir, i el lleô i SOS companys extremir. No s pogué abstenir lo rei que no donas senyal de por, i digue que si la força d'aquella bestia era segons la veu, mal estar lo faria en aquell Hoc. Lo bou bruelà altra vegada, i el lleô i tots aquells de son conseil hagueren temor; mas na Renart no féu en si negun semblant de por, ans estigué alegrament davant lo rei i davant son conseil. Molt se meravellà 1 rei de na Renart, que no havia por, i si s feren tots los altres. I el rei digue a na Renart estes paraules : — Renart, — digue 1 rei, — com pot esser que tu no has por d'esta veu tant gran i tant extranya? Ja veus que jo, qui s6 tant poderôs, i Vos i el Heopart i moites d'altres bestie's qui son pus forts que tu, havem por d'aquesta veu, Na Renart respongué al rei, i digue estes paraules : — Un corb feia son niu en una roca, i tots anys una gran serpent menjava-U sos fills. Lo corb havia molt gran ira d'aquella serpent qui SOS fills 11 menjava, i no s gosava combatre ab la serpent, per ça car era tant poderôs que la pogués vèncer per força d'armes. Aquell

Uibré de lês Bestiês 41 corb cogita que s'ajudas ab maestria de la serpent, pus que força li fallia. Esdevenc-se un Jorn que la filla del rei jugava ab ses donzelles, en un verger, i havia posada sa garlanda d'or i d'argent i de pedres precioses en la branca d'un arbre. Lo corb prês aquella garlanda i vola per l'aire llongament, tro que molts homens seguiren lo corb, pera veure on posaria la garlanda que la filla del rei molt amava, i qui ploraVa molt fortment con lo corb s'emportava la garlanda. Lo corb posa la garlanda en aquell Hoc ont estava la serpent; i los homens, con vingueren pendre la garlanda, vegeren la serpent, i occîren-la; i en aixî l corb ajudà-s, ab altres, de la serpent, per art i per maestria. En aixî, senyor, — digue na Renart al lle6, — jo he tanta d'art i de maestria, que si s'esdevenia que no pogués vèncer per força d'armes la bestia qui ha aquesta veu tant forta, i tant terrible crida, aidar-men hauria per art i per maestria, en tal manera que la faria morir a mala mort. Con na Renart hagué dit son eximpli, la serpent, qui era un dels consellers del rei, digue aquest eximpli : — En un estany havia un agrô acostumat de pescar llongament. Aquell agrô envelli, i per vellesa perdia la caça moites vegades, L'agrô cogita art i manera com s'ajudas ab

The text on this page is estimated to be only 16.25% accurate

Uaa art i ab maestria, per la quai art eU f o oca5.é de « mort. Lo n«5 digue a la «rpit ^: — S^iyor rei, _ ^igaé la serDent a 1 *»« pcr qué estava ai» concirds L'a^rrA ., planyia. i digue que molt havia ĩimX ! dels peccos d aqueU estany. ab ^I^^T^' eut Uongameut. i „,olt planyia ll^^o^l nur ^natge. car dos pescadors p^^^^,' un estany. i proposaven de venir eT^^ estany. con haurien pescat en aquell esïï^ Aquells pescadors son savis mestres de pescS' car null peix no Is pot escapar. i pendrWSt' lo peix daquest estany. Lo cranc, qui of aquestes paraules, hagué gran por, i digué-ho als peixos qui eren en aquell estany. Tots els peixos s'ajustaren i vingueren davant l'agré lo quai pregaren que Is donas conseil. ' — No hi ha altre conseil, — digi .w .« „,« «wc wiii^u, — oigué lagrô, — mas un, çô es a saber, que jo us porti tots,* d'un a un, a un estany qui es près d'aci una Uegua. En aquell estany ha moites canyes i hi ha la *n f anga, perquè is pescadors no us hi podran la pogutxtnnatfife.

Uibr4 dé Us Besties 4\$ Tots los peixos ho tingueren per bo, i tots dies l'agrô prenia aitals peixos com volia, i feia semblant que Is aportas a un estany; i en un puig ell se posava, i menjava 1 peix que portava, i després tornava per altre. Açô hagué tingut l'agrô llongament, i en aixî vivia sens treball de pescar. Esdevenc-se un jorn que 1. cranc pregà Tagrô que l portas an aquell estany. L'agrô extengué son coll, i lo cranc se prè al coll de l'agrô ab dues ses mans. Dementre que l'agrô en aixi volava ab lo cranc que portava en son coll, lo cranc se meravellava com no veia l'estany al quai se cuidava que l'agrô lo portas. I con l'agrô fo prè d'aquell Hoc on solia menjar los peixos, lo cranc vegé les espines dels peixos que l'agrô havia menjats, i conegué l'engany que l'agrô feia. Lo cranc digue: — Dementre que bas temps, t'es menester que t'ajudis d'aquest traidor que t proposa menjar. Adoncs lo cranc estrenyé tant fortment lo coll a l'agrô, que l'hi trencà, i Tagrô caigué mort en terra, i lo cranc s'entornà a sos companys, als quais recontà la traiciô que l'agrô Is feia, per la quai traiciô l'agrô fo ocasiô de sa mort. — Senyor, — digue na Renart, — en aquell temps con Déu gità Adam de paradís, malehi Déu la serpent qui havia aconsellat a Eva que

The text on this page is estimated to be only 20.36% accurate

menjas del fruit que Déu havia vedat a Adam; i d'aquell temps ençà aón totes les serpents horribles a veer, 1 són verinoses. I per la serpent són vinguts tots los mais qui sân en lo mdn; 1 per açô un savl hom féu gltar una serp del conseil del rel, la quai serp lo rei molt amava. Lo lleó digue a na Renart que recomptas aquell eximpli. — Senyor, — digue na Renart, — un rei havia oit parlar d'un sant hom qui havia molt gran saviesa, I tramfa-lo quérir, Aquelt sant hom vengué al rei, i el rei pregà-io que estigués ab ell, i que 1 consellas com pogués governar son règne, 1 que 1 reprengués d'alguns vicis, si gens Un coneixia. Lo sant hom estigué ab lo rei per Intenciâ que 11 consellas a fer bones obres i esquivar lo mal. Un jorn s'esdevenc que 1 rei ténia conseil sobre un gran fet qui s'era esdevengut en son règne. Prop d'aquell rei estava una gran serpent, ab la quai lo rei s'aconsellava pus fortment que ab tots los altres. Aquell sant hom, quan vegé la serpent, demanà al rei quai cosa significa rei en est mân; 1 el rei dlgué que rei es establert en aquest mon a signiflcança de Déu, ça es a saber, que rel tinga en terra Justicia, i que governl 1 poble que Déu li ha comanat. «Senyor, — digue 1 savi, — quai bestia fou a Déu

Lliàrê de Us BêSHêS mes contraria, adoncs con hagué créât lo mon?» I el rei digue que la serpent. «Senyor en rei, — digue 1 savi, — segons la responsiô que v6s haveu fêta, se segueix que vos auciau la serpent; i gran pecat féu com la teniu en vostra cort; car si v6s representau Timatge de Déu, en quant rei, vos deveu ahirar têt çô que Déu ahira, majorment çô que Déu mes forment ahirar Per les paraules que 1 sant hom hagué dites al rei, lo rei aucis la serpent, sensé que la serpent no hagués art ni maestria que s sabés ajudar de la mort. Con.na Renart hagué contât l'eximpli, lo bou cridà i bruelà tant f ortment, que têt aquell Hoc féu extremir, i el Ueô i tots los altres hagueren gran por : si que na Renart digue al rei que si ell ho volia, que iria a la bestia de qui la veu tant extranya eixia i veuria si aquella bestia podria amenar al rei que fos de sa companyia. Al Ueô i a tots los altres plagué que na Renart anas a veure aquella bestia que cridava. Na Renart pregà 1 rei que si tant era que s'esdevengués que aquella bestia a qui anava pogués amenar a sa cort, que fos salva i segura en sa cort, que negû no li donas damnatge a sa persona no 11 fes vilania. I el lleô, davant têt son conseil, autrejà a na Renart têt çô que de- ^ manat li ha^Sa. '^^ Ab tant na Renart vengué en aquella prat

4JS Ramon Uull deria ont estava 1 bou en sojorn; i el bou, quan lo vegé, hagué gran plaer de sa vinguda. Abdôs se saludaren bellament» i na Renart recontà al bou têt ç6 que 11 era esdevengut després que era d'ell partit. — Bell amie, — digue na Renart, — vos ireu davant lo rei, i fareu ab semblant humil, i en vostres gests dareu semblant de gran saviesa; i jo dire que vos haveu haguda gran contriciô, com tant Uongament haveu estât fora la senyoria del rei; i vos, davant de tots, demanau perdô al rei, per çô com vos anareu estar ab hom, i v6s vos metereu sots altra senyoria. En tal manera, bell amie, — digue na Renart, — parlau i estau davant lo rei i sa cort, que 1 rei i têt son conseil s'asauti de vostres paraules i de vostres gests; i recontau al rëi de Testament dels homens, i aconsellau al rei que haja amistat ab lo rei dels homens. Lo bou i na Renart sen vingueren a la cort del rei; i con lo rei i sos barons vegeren venir lo bou i na Renart, lo rei i tots los altres conegueren lo bou, i tots se tingueren per pecs de la por que havien haguda del bou. I el rei se meravellà com lo bou podia haver tant gran i tant alta veu i tant terrible. Lo bou féu a son senyor aquella reverencia qui s tany a rei, i el rei demanà-li de son estament, i el bou li

Llibn de Us Bêsties 47 — — - ■■ - I — — I — — — — * conta
tôt çò que li era esdevengut mentres estava en la servitut d'hom. Lo rei
digue al bou que ell se meravellava com ell havia tant cambiada sa veu, i el
bou digue que ell cridava ab temor i ab contriciô, per çò car se ténia per mal
mirent al rei i a tota sa cort, en quant llongament Thavia deixat per altre
senyoratge. I car temor i contriciô feien tremolar son coratge, per açò havia
cambiada sa veu, que significava temor, terribilitat i espaordiment, per çò
car eixia de cos ont estava coratge temerôs i penident. Lo bou demanà al rei
perdó, i el rei lo perdonà en presència de tota sa cort. Après açò l rei
demanà al bou de Testament del rei dels homens, i el bou li digue que ver
havia dit una serpent, que la pus maFa bestia i la pus falsa que sia en est
mon es Thom. Lo lleô digue al bou que li recontas la raô per que la serpent
havia dit que hom es la pus mala bestia i la pus falsa que sia en est mon. —
Senyor, — digue l bou, — ^una vegada s'esdevenc que un ors i un corb i un
home i una serpent caigueren en una sitja. Per aquell Hoc ont era la sitja
passava un sant hom qui era ermità, i guardà en aquella sitja, i vegé-los
estar en aquella sitja tots quatre, i no n podia eixir negun. Tots ensems
pregaren aquell sant hom que Is tragués de la sitja, i cascun pro

48 Ramon UuU mès-lin bon Uoguer. Aquell hom tragué de la sitja Tors i el corb i la serpent; 1 con ne volgué treure l'home, la serpent 11 digue que no ho fes; car, si ho feia, mal guasardô n cobraria. L'ermità no volgué creure la serpent del conseil que li donava, i tragué aquell hom de la sitja. A poc temps Tors aportà al sant hom un bue d'abelles qui era pie de bresques, i, con Termità hagué menjat de les bresques a tota sa volentat, ell se n'anà a una ciutat on volia predicar. A l'entrant de la ciutat, lo corb li aportà una molt preciosa garlanda, que era de la filla del rei, a la quai havia llevada la garlanda del cap. L'ermità prengué la garlanda i hagué gran goig, car molt valia. Per aquella ciutat anava un hom cridant, i delà que tothom qui bagués aquella garlanda, que la retés a la filla del rei, que ella lin donaria gran guasardô; i que si la garlanda ténia amagada i hom ho podia saber, que n portarla pena molt gran. Lo bon ermità vingué per una carrera ont estava aquell hom que ell havia gitat de la sitja, lo quai hom era argenter. Lo sant hom comanà la garlanda a l'argenter secretament, i l'argenter aportà-la a la cort i acusà 1 sant hom. Aquell sant hom fo prè, batut i encarcerat. La serpent que 1 sant hom havia gitada de la sitja, vingué a la filla del rei, qui dormia, i mordé-la en la ma. La filla

JJihre dé Us BwaiêS 4^ del rei cridà i plorà, i hagué sa ma inf
làda molt fortment. Lo rei fo molt Irat de la malaltia de sa filla» qui la ma
havia inflada i entuxegada, i féu cridar per tota la ciutat que a tothom daria
grans dons qui 11 pogués guarir sa filla. La serpent vingué en durment al
rei, i a Torella digué-li que en lo carçre de sa cort estava prèa un hom qui
havia una herba ab que guariria sa filla. Aquella herba havia donada la
serpent al bon hom, i havia-1 adocrinat com la posas en la ma de la filla del
rei, i com demanas al rei que fes justicla de Targenter que tant mal guasardô
li havia retut. En aixi fo fet com la serpent ho hagué ordenat; si que 1 sant
hom fou deslliure del carçre i el rei féu justicia de l'argenter. Molt plagué al
lleé i a têt son conseil Tezimpli que 1 bou hagué dit contra hom, i digue al
bou si li era semblant que ell degués haver temor del rei dels homens; i el
bou digue al Ueé que molt es perillosa cosa esser en enamis' tat del rei dels
homens; car d'hom mal i poderôs i mestre, nulla bestia no s pot défendre.
Molt estigué concirôs lo Ueô d'aça que 1 bou li hagué dit, i na Renart
conegué que 1 Ueô havia por del rei dels homens, 1 digue al rei estes
paraules: — Senyor, la pus erguUosa bestia, i cella on mes ha d'avaricia que
en altra bestia, es hom; i per açô, si parria bé a vos i a vostre 4

50 Ramon LluU conseil, séria bo que vas tramettesseu missatgèrs i joies al rei dels homens, i que de part vostra l'l recontassen la bona volentat que vos li haveu, i que li donassen vostres joies; i el rei concebria amor en son coratge a amar vos i vostre poble. Lo rei i son conseil tingué per bo çò que na Renart deia, mas lo gall hi contrasta, i digue estes paraules : — En una terra s'esdevenc que força i maestria se contrastaren davant un rei. Força deia que ella havia senyoria per natura sobre maestria; i maestria deia lo contrari. Lo rei volgué saber quai d'abdues dévia haver senyoria l'una sobre Taltra; i féu-les abdues combatre, i la maestria vencé i sobrà força. — I per açò, senyor en rei, — digue l gall, — si vos haveu amistança ab lo rei dels homens i li trameteu missatgers, i ell vos tramet sos missatgers, aquells missatgers que ell vos trametrà coneixeran eh vostra persona i en vostres barons que segons giny ni art v6s no us podreu défendre del rei dels homens, qui s combat ab art i ab giny, ab que apodera tots aquells qui per força se combaten sens art i sens maestria. D'altra part allegà na Renart, i digue que Déu fa çò que fa, sens art i sens maestria; i per açò convé que, segons natura, sien mes pode

Uibrê de lês Êêsties 5t rosos en la batalla tots aquells qui s
combaten ab semblants armes d'aquelles de Déu, que cells qui s combaten
ab dessemblants armes d'aquelles de Déu. Molt plagué al lleô Teximpli de
na Renart, i volgué a totes passades trametre joies i missatgers al rei dels
homens. Lo rei demanà quais missatgers consellaven que anassen al rei dels
homens, ni quais Joies li trametria; i na Renart digue al rei que 1 bou lo n
dévia aconsellar, per cô car ell sabia la costuma dels homens, i quais coses
eren aquelles de que ells s'asautaven mes fortment. Lo rei digue al bou que
ell yolia estar a son conseil, dels missatgers i de les joies que volia trametre
al rei dels homens; i adoncs lo bou li digue estes paraules: — Senyor rei, —
digue 1 bou, — natura es dels reis dels homens que con trameten llurs
missatgers, que Is trameten de Uur conseil i dels mes nobles qui sien en son
conseil. Los pus nobles consellers que v6s haveu m'es semblant que sien
Tonça i lo Ueopart. De Taltra part lo gat es en semblança de vostra imatge, i
lo rei tindrà-s'ho a gran gracia si v6s li trameteu per joies lo gat i lo ca : lo
gat, per çô com es a v6s semblant, i lo ca per ço que n caç, car los homens
s'asauten molt de caça. En aixl com lo bou ho hagué dit, ho féu

The text on this page is estimated to be only 9.66% accurate

Ie6,i tramés l'onça i lo lleopart al rei per satgera, i el gat i el ca per Joies, Con los satgera foren partits de la cort, lo rei féu bou cambrer de sa cambra, i na Renart ^é l'oflci que l ca solla tenir.

CAPITOL V DELS MISSATGERS QUE L LLEÔ TRAMÉS AL
REI DELS HOMENS PEVEU saber que ans que Is missatgers partissen de
la oort» lo lle6 adoctrinà 1 lleopart i l'onça com deguessen fer la
missatgeria, i digue estes paraules. — Saviesa de senyor es significada en
missatgers savis, ben parlants, bé aconsellants i bé acordants; 1 noblesa de
senyor es significada en missatgers que fassen ordenadament messie, i que
sien ben vestits, i hagen companya ben nodrida i ben arreada, i que Is
missatgers ni llur companya no hagen avaricia ni luxuria, soberbia, ira, ni
negun altre vici. Totes aquestes coses i moites d'altres són necessaries a
missatgers de noble princep, per tal que la missatgeria sia agradable al
princep i a sa cort a qui són tramesos los missatgers.

54 Ramon Uull Con lo lleô hagué adoctrinats sos missatgers com deguessen parlar ab lo rei ni com se deguessen captenir, i els missatgers foren partits de sa cort, los missatgers anaren liongament per moites terres i diverses. Tant anaren los missatgers, tro que vingueren a una ciutat on lo rei ténia gran parlament. A l'entrant d'aquella ciutat s'esdevenc que estaven follies fombres de bordell, i en presencia dels missatgers pecaven ab los homens. Molt sen meravellaren los missatgers con ho vegeren; i lo Ueopart digue a son companyô estes paraules: — Un burgès havia una dôna per muU^ que molt amava. Aquell burgès llogava un hostel que era aprop son alberc, a una foUa fembra. La muUer del burgôs veia sovint entrar los folls homens a aquella foUa fembra» i pres-li voluntat que usas de luxuria. Aquella dôna fou Uongament en pecat de luxuria, i un dia s'esdevenc que son marit la trobà ab un hom que pecava ab ella. Molt fo irat lo burgès del falliment de sa muller, i la muller digue al marit estes paraules : «Una vegada s'esdevenc que en una praderia s combatien dos béés selvatges, i per los grans cops que s donaven eixia-ls sang del front. Aquella sang queia en la bella herba que era en aquella plaça on se combatien, Una volp llepava aquella sang,

Llibrê de Us BesUes 55 i esdevenc-se que Is dos bôcs s'ahurtaren i trobaren en lo mig la volp, i feriren aquella per los costats. Tant gran fo lo cop que 11 donaren, que la yolp ne morî, 1 dementre que morla digue que ella era ocasiô de sa mort.» — Senyor lleopart, — digue 1 ca, — gran me* ravella es com los horaens que creuen en Déu no han conciencia con deixen pecar aquelles folles fembres en presencia de les gents que entren i ixen en esta ciutat. Semblant es que 1 senyor d'aquesta ciutat i els habitants de la ciutat sien luxuriosos, i que en aixi com los cans desvergonyadament usen de luxuria. Dient lo ca estes paraules, entraren-se en la ciutat, i vingueren a hostel, i després anaren al rei lo lleopart i Tonça ab les joies que aportaven, Molts diesestigueren los missatgers en aquella ciutat, abans que poguessen parlar ab lo rei, car aquell rei havia en costuma que no s deixava veure, mas a tard, i per significança de noblesa, tenia-s car. Un dia s'esdevenc que Is missatgers hagueren estât tât aquell dia a la porta del rei, que no pogueren parlar ab lo rei. Aquells dos missatgers foren molt despagats del rei, i foren hujats d'estar en sa cort. Un hom injuriât, qui havia estât Uongament en aquella oort i no havia pogut parlar ab lo rei, digue en presencia dels missatgers aquestes paraules;

56 kamon LluU — Humil es Déu qui es rei del cel i de la terra i de tât quant es; car totes les vegades que hom lo vol veure ni parlar ab ell, lo pot hom veure i li pot hom dir ses necessitats. Aquest rei no ha porters a qui hom haja a donar diners, ni ha consellers qui per diners facen malvestat ni engany. No creu nuU hom llausanger; no fa veguers, Jutges, batlles ni procuradors que sien ergullosos, vanaglorîosos, avars, luxuriosos i injuriosos. Benehit sia aital rei, i tots aquells qui ell amen i el coneixen i Thonren i el serveixen, sien benehitsi En les paraules que aquell hom deia conegueren los misatgers que 1 rei era hom injuriés, i digue l'onça al lleopart estes paraules: — Un rei volgué donar sa filla per muUer a un altre rei, i secretament tramés un cavalier en la terra d'aquell rei, pera demanar les condieions del rei. Aquell cavalier demanà als pagesos i al poble de Testament del rei, i tots lin digueren maU Un dia s'esdevenc que aquell cavalier encontrà dos juglars qui venien de la cort del rei, lo quai hagué donat diners i vestidures a aquells juglars. Lo cavalier demanà ab juglars de les costumes del rei; i ells digueren-li que 1 rei era llarg i caçador i amador de dânes; i de moites d'altres coses lloaren lo rei, en les quais llaors, i per lo blasme que 1 rei havia de son poble, conegué l cavalier

Llihrê de lês BesHUs Sj que 1 rei era hom mal i de vils costumes. Lo cavalier recontà a son senyor çô que havia oit dir del rei; i el rei no volgué per açô donar sa filla per muller a aquell rei, car conciencia hagué en donar sa filla a hom mal acostumat. Après aquestes paraules, a poc de temps, los missatgers entraren davant lo rei, i donaren-li les joies que 1 lleô li trametia; i una lletra li donaren de part de llur senyor, en la quai se contenien estes paraules: «En una provincia havia un rei qui havia molts honrats barons qui eren homens de gran poder. Lo rei, per tal que sos barons lo teméssen i per tal que pogués tenir pau i justícia en sa terra, procura com fos en gran amistat de l'emperador. Aquell emperador amava molt aquell rei, per los plaers que 1 rei li feia i per les bones costumes que havia; i los barons del rei, per tempr de l'emperador, no gosaven désobéir a llur senyor de nulla cosa que ell los manas; i en aixî estaven tots plans, i havia 1 rei pau en sa terra. > I con lô rei hagué oides les Hêtres que 1 lleô li trametia, i hagué preses les joies, ell donà 1 gat a un draper qui davant li estava, i don à 1 ca a un cavalier qui volenter caçava. Molt desplagué als missatgers com lo rei hagué donat lo gat al draper^ qui no era bon

58 Ramon Llull rat hom, lo quai gat li havia tramés lo lleô a significança de sa semblança. Con los missatgers foren tornats a Thostal i ab lo rei hagueren parlât Uongament de la missatgeria perquè eren vinguts, lo ca vingué a llur hostal, i digué-los que ell era molt despagat corn lo rei Thavia donat a aquell cavalier, car ell ne proposava caçar contra 1 poble menut del lleô; i per açô havia conciencia com fes cosa contra 1 senyor de qui era estât. Lo rei convidà un dia Is missatgers, i tingué aquell dia gran cort. En una bella sala menjà 1 rei i la regina ab gran res de cavaliers i de dônes, i davant lo rei menjaren los missatgers. Dementre que 1 rei i la regina menjaven, juglars anaven cantant i sonant estruments per la sala, amunt i avall, i deien cantars deshonestes i contraris a bons nfiâl.^ments. Aquells juglars lloaven çô que feia a blasmar, i blasraven çô que feia a lloar; i lo rei i la regina i tots los altres reien i havien plaer de çô que Is juglars feien. Dementre que 1 rei i tots los altres tenien solaç de çô que Is juglars feien i deien, un hom pobrement vestit, ab gran barba, vingué en aquella sala, i digue en presencia del rei i de la regina i de tots los altres aquestes paraules: — No s'oblidi 1 rei ni la regina ni sos barons, ni tots los altres grans i pocs qui men

LH^ê de Us Besfiês 5g gen en esta sala, com Déu ha creades tantes criatures qui son en la taula del rei i de tots los altres, les quais ha creades diverses i delitables a menjar, i ha fêtes aquelles venir de llongues terres, per tal que sien a servei d'hom, i que hom servesca a Déu. No s cuidi 1 rei ni la regina que Déu oblidi la deshonestat ni 1 desordonament qui es en esta sala, en la quai es Déu deshonorat; car no es qui reprenga açd que fa a rependre, ni qui llou çô que fa a Uoar, ni es qui a Déu faça gracies de Thonor que Déu ha fêta en aquest mon al rei i a la regina i a tots los âltres. Con lo bon hom hagué dites aquestes paraules, un savi escuder s'agenollà davant lo rei, i pregà-li que li donas ofici en sa cort, com lioas çô que feia lloar, i blasmas çô que feia a blasmar. No volgué 1 rei consentir a la volentat de Tescuder, car havia por que l'escuder no 1 blasmas dels falliments que havia acostumats de fer, en los quais se delitava i a estar proposava tro a la fi de sos dies, en la quai s'hi proposava pendre penitencia de sos peoats. Dementre que Tescuder pregava 1 rei que li donas Tofici, i lo rei 11 deia de no, lo veguer d'aquella ciutat entra davant lo rei, a qui présente un hom qui havia mort un cavalier a gran tort. Aquell rei manà penjar Thom que

60 Ramon Llutt havia mort lo cavalier, i l'hom digue al rei aquestes paraules: — Senyor en rei, costuma es d' Déu que perdoni, pus que hom li clama meroè; perquè vós, qui sou en terra tinent Hoc de Déu, a vós deman perdô, i deveu perdonar, pus que Déu perdona. I el rei respongué dient aquestes paraules: — Déu es just i misericordiés. Jùsticia fa, si perdona a aquell qui no fa falliment a escient; i con ha errât per algun accident o per alguna ventura, i adoncs se penet i demana perdô, llavors la misericordia de Déu li perdona. Mas la jùsticia de Déu no hauria concordança ab misericordia, si misericordia perdonava a hom qui proposa fer pecat, i puxes ha esperança de demanar perdô. I car tu proposares occlure i cavalier, i puxes hagueses esperança en mi que t perdonas, per açô no ets digne que t perdon. En les paraules que hagué dites lo rei conegueren les missatgers que l rei delà contra les paraules que Tescuder li havia dites, en çô que no li hagué volgut donar Tofici que li queria. Con lo rei i tots los altres hagneren menjat i foren eixits de la sala, los missatgers sen vingueren a llur hostal, i l'un deia a Taltre que gran era la noblesa de la cort, i gran po«

Uibré de Us BêStUs 6i ¥' * ■■ .■■Il der havia de gentes i de tréstor ab que fos hom savi lo rei i tement de Déu. Abdôs los missatgers vingfueren a llur hostel, on trobaren rhoste qui plorava molt fortment i menava gran dol. — Senyor hoste, — digueren los missatgers, — v6s per que plorau ni que haveu? — Senyors missatgers, — digue l'hoste, — en esta ciutat ha tengut lo rei gran parlament» ont ha fet ajustar moites gentes qui s6n vingudes de llongues terres. Les messions que 1 rei ha fêtes s6n grans, i per aç6 ha manada una gran questa fer en esta ciutat, que sera molt gran, i costarà a mi mil solds, los quais hauré de manllevar de jueus. — Senyor hoste, — digueren los missatgers,— i lo rei no ha tréstor? I rhoste respongué i digue que 1 rei no havia tréstor, mas que manllevava de ses gentes i feia questes con feia corts, les quais corts feia tots anys dues vegades; i en aixi destruia ses gentes, qui a les corts feien grans messions» i tota sa terra empobria, per la gran messiô que feia» — Bell amie, — digue l'onça, — quai utilitat se segueix de les corts que 1 rei fa tots anys? L'hoste respongué i digue que no neguna, ans sen seguia gran damnatge, car les

The text on this page is estimated to be only 19.09% accurate

\$^ kamon UmB - ■ gents s'cmpobrien, i per la pobretat que havien feien mohs d'enganys i de f alliments, i ci rei n'era en ira de têt son poble; car tant donava i gastava en les corts» que no hi podia abastar sa renda, i tollia als uns i donava als altres; i com hom se cuidava que l rei digues algunes novelles i bagués algun gran fet a tractar, ell no deia res i partien-^e del rei tots despagats, i tots escamien i menyspreaven el rei. Con lo6 missatgers bagueren oides aitals paraules del rei, adoncs menysprearen molt lo rei, ells i totes Uurs companyes, pus que ls homens de la terra l menyspreaven. I el Ueopart digue a Thoste aquestes paraules: — Gran damnatge es en esta terra, car no ha senyor bé acostumat qui tinga justícia i pau en ta terra. — Senyor, — digue Thoste, — no podriahom estimar lo damnatge que se segueix per malvat prinoep. L'una raô es per lo mal que fa; l'altra, es pel bé que fer podria, lo quai no fa. I, en aixi, per mal prinoep se segueix damnatge en dues n aneres, segons que haveu oit. Aquest >*oi a qui vosaltres sou tramesos, es hom qui s confia massa en son conseil, i ha àvol conseil i malvat i de vils homens; i cascû de son conaell oulda mellor esser rei que l rei mateix, * ^nsems gasten son règne, i el rei no n'ha cura.

Llihrê de Us BêstUs 6\$ ni hâ ansia mas de caçar i de deportar i de luxuriejar i de fer vanitats. Con lo rei hagué dormit, los missatgers foren vinguts al palau del rei, i no pogueren entrar pera parlar ab lo rei tro que hagueren Uogats los porters. Con los missatgers foren davant lo rei, lo rei honrà mes lo lleopart que Tonça, en çè que li féu pus plasent esguard, i el féu asseure pus prè de si que Tonça; 1 d'açô hagué Tonça enveja, i fo irada contra 1 rei; car Tonça creia que 1 rei la degués aitant o pus honrar que 1 lleopart. Dementre que 1 rei estava ab los missatgers, quatre ciutats trameteren vuit proomens al rei, al quai feien clams dels oficials que ténia en aquelles ciutats, los quais eren homens mais i pecadors i destruïen tota sa terra. Els proomens pregaren al rei per tota Tuniversitat de les ciutats que Is dongués bons oficials, i el rei tramès^los a son conseil, i digue que son conseil proveiria a llurs demandes. Con los vuit proomens foren davant lo conseil del rei i hagueren mostrada llur raé, lo conseil del rei los reprès fortment, car en aquell conseil havien amies los oficials de les quatre ciutats, qui ab llur conseil feien lo mal que feien, i dels diners que malament guanyaven los feien part. Aquells vuit proomens s'entornaren sens que ab lo rei res no acabassen.

64 kamon UuU En tant lo Ueopart digue al rei: — Senyor en rei, que voleu v6s dir a mon senyor lo rei? Lo rei digue al Ueopart que li saludas lo rei i que li digues de sa part que li trametés un bell ors i un Hop, car ell havia un senglar molt fort, lo quai volia que s combatés ab un ors t6t lo pus fort que ell pogués trobar; i haviia un alà, ab lo quai voila que s combatés un llop t6t lo pus mal que fos en la cort del Ueé. Abdosos los missatgers prengueren comiat del rei, i partiren despagats de sa cort, per çà car Uongament los hi hagué tenguts i no ls hagué donat nulla cosa, ni no tramés al rei Ur senyor negunes joies, ans féu semblant als missatgers que l rei volgués subjugar a si llur senyor lo lleô. En la via per la quai los missatgers s'entornaren a llur terra encontraren-se ab los vuit proomens, qui s'entornaven molt irats l despagats del rei i de t6t son conseil. Aitant com los missatgers anaren ensems ab los dits proomens, si foren en les paraules del rei i de son conseil i de son capteniment; i los uns i los altres digueren mal del rei i de son conseil. I lo Ueopart féu als proomens aquesta demanda: — Senyors, — digue l Ueopart, — es- vos semblant si l rei ha culpa del damnatge que se segueix per son malvat régiment?

Llibre de- les Besties 65 L'un dels vuit proomens respongué i digue aquestes paraules: — En una ciutat havia un noble burgès molt rie, i con se morl deixà têt quant havia a son fill. Aquell fill del burgès fou request per moites persones, car los uns li volien donar muller, i los altres lo pregaven que entrés en orde. Aquell macip fo en volentat que venés têt quant havia, i que n fes un hospital i un pont. L'hospital proposa fer per çà que hi albergassen los pelegrins qui per aquella ciutat passaven con venien d'Oltramar; i lo popt proposa fer per çô que Is pelegrins i altres gents ne passassen, i que en Taigua no s negassen, car aquella aigua era a l'entrant d'aquella ciutat, i havia-hi negats molts pelegrins qui venien i anaven a Jérusalem. Con lo fill del burgès hagué fet l'hospital i lo pont, una nit, con fou adormit» ell somniava que de têt quant bé se faria per l'hospital i per lo pont, hauria merit davant Déu. En les paraules que 1 lleopart hagué oides conegué que 1 rei hauria pena en infern, altant gran com era 1 damnatge que se seguiria tots temps en les maies costumes que son malvat conseil metia en la terra, i digue que la pena que estava aparellada al rei i a son conseil era inaesmable. Puxes digue entre si mateix que ell amava mes esser bestia irracional, jatsia

The text on this page is estimated to be only 23.65% accurate

66 Ramon Uull que no fos res après sa mort, que si era rei dels homens, en qui fos tanta de culpa com era en lo mal qui se seguia per malvat rei o prinoep. Los missatgers i els proomens se partiren agradablement, i prengueren comiat los uns dels altres. Lo lleopart digue als proomens que s confiassen en Déu, per çó que en breu temps los donas bon senyor qui bagués bon oonsell i bons ofioials, i no s desesperassen de Déu, car Déu no sofreix que malvat prinoep puga viure llongament, per çó que no faça tant de mal oom faria si llongament vivia« Ara deveu saber que en lo començament que I lleô bagué tramesos sos missatgers i ses joies al rei dels homens, na Renart, qui era porter del rei, digue al rei que 1 lleopart bavia la pus bella bestia a muUer que fos en têt lo mén. Tant lloà na Renart la lleoparda, que 1 rei s'enamorà de la lleoparda, i près aquella per muller, malgrat de la regina i de têt son conseil, lo quai oonsell bagué gran por de na Renart, con vegeren que hagué empêtrât ab lo rei tant gran cosa oom era 1 falUment que 1 rei havia fèt contra sa bona muUer, i contra 1 Ueopart, qui era son Ueial servidor, -•Bell amie,— digue 1 boa a na Renart,—

L'ubre de les Bistièus 6y gran temor he que 1 lleopart no us aucia, con sabra que vós haveu empètrât com lo rei li haja forçada sa muller. I na Renart digue al bou estes paraules: — Una vegada s'esdevenc que una donzella féu una falsia contra la regina ab qui-estava, i aquella donzella havia gran privança ab lo rei, per la quai privança la regina temia la donzella, i per por del rei no s gosava venjar de la donzella. Après açô s'esdevenc que Is missatgers arribaren en la cort del lleó llur senyor; i, con foren yinguts i hagueren recontada llur missatgeria, lo lleopart se n'anà a son hostal, on cuidava trobar sa muller que molt amava. La mustela i tots los altres qui eren de Thostal del lleopart foren en gran tristicia con vegeren llur senyor, i recontaren al lleopart la deshonor que 1 rei li havia fêta con li bagué forçada sa muller. A gran meravella fo irat lo lleopart contra 1 rei, i demanà a la mustela si sa muller fo irada o pagada del rei, con la prèa a son serve!. "^^ Senyor, — digue la mustela, — la Ueoparda fo molt irada de l'acostament del rei, i plorà Uongament, i planyia con se partia de nos, car sobre totes coses vos amava.

The text on this page is estimated to be only 20.39% accurate

68 Ramùn UuH Al ileopart cresqué sa ira, per çô car sa muller forçadament anà al servld del rei; car si n fos pagada, no nliauria tant de desplaer. Estant lo Ileopart en aquesta ira, cogita com se pogués ven]ar del lleô, qui tant gran traiciô 11 havia fêta.

CAPITOL VI DE LA BATALLA DEL LLEOPART I DE L

ONÇA EN la cort del rei vingué 1 Deopart, i na Renart, qui 1 vegé venir, digue al rei secretament estes paraules : — Senyor, per l'acostament vostre i de la Ileoparda sou caigut en ira del lleopart. Si v6s, davant lo lleopart no m'honrau i no m feu honor que us estiga pus prop que negun altre, lo lleopart crée que m'occiurà. En aquella hora 1 lleô feu na Renart de son conseil, i feu-la estar prop de si, per çô que 1 lleopart no la gosas ferir ni occlure; i per conseil de na Renart feu porter lo pa6, per çô com sent fortment. A têt lo conseil del rei i a tots les barons qui estaven en aquella plaça desplagué Thonor que 1 rei feia a na Renart» i sobre tots desplagué al lleopart, al quai

Ramon Llull hagueren dit que na Renart era estada ocasiô del maridatge de sa muller i del ret Davant lo rei fou lo lleopart, i hagué-hi molts d'altres honrats barons, en presencia dels quais lo lleopart reptà 1 rei de traiciô, i digue que 1 rei falsamenf havia presa sa muller; i si en sa cort havia negun barô qui 1 rei volgués escusar de traiciô, que ell lo combatria i que li faria dir que 1 rei era traidor. I adoncs lo lleopart ferma la batalla, i donà son gatge al rei. Con lo lleopart hagué reptat lo rei de traiciô davant têt son poble, molt fo lo rei irat contra 1 lleopart; i hagué gran vergonya de ses gents con fou apellat traidor. Lo rei digue a SOS barons: — Quai de vosaltres vol pendre la batalla contra 1 lleopart qui m repta de traiciô? Tots los cavalliers callaren, tro que na Renart digue aquestes paraules: — Traiciô es cosa que es a Déu molt dess^adable, i gran deshonor es a têt lo poble que I rei llur senyor sia apellat de traicié. I en aixi com lo lleopart fa gran deshonor a son senyor, i pera fer deshonor se vol mètre en perill de mort, en aixi farà honor têt barô qui escondesca 1 rei de traiciô; i qui per salvar sa honor se metrà en la batalla, cobrar-ne ha del rei gran guasardô*

LUBrt de les Bestûs 71 Per la gran deshonor que 1 rei prenia con lo lleopart lo reptava de traiciô, i car l'onça ahirava lo lleopart per çà com lo rei dels homens rhavia honrat mes que a ella, per açô Tonça prês la batalla contra 1 lleopart, i escondi 1 rei de traiciô. Emperô conciencia havia, car sabla que 1 rei havia fêta malvestat i engan contra 1 lleopart, qui lleialment Thavia servit tots los temps de sa vida. En lo camp foren lo lleopart i Tonça, i têt lo poble digue: —Ara parrà qui vencerà, 0 veritat 0 falsetat. Adoncs lo gall demanà a la serpent quai li paria que degué vèncer la batalla, i la serpent digue aquestes paraules: — Batalla fo atrobada per çô que veritat confonés i destruis falsia, i Déu es veritat; perquè tota persona qui mantenga falsetat se combat ab Déu i ab veritat. Aquestes paraules, que la serp deia secretament al gall, entengueren lo lleopart i Tonça, per les quais paraules fou lo lleopart molt consolât, i Tonça ne fo en conciencia i en tristicia, i hagué por que Is pecats del rei no fossen ocasiô de sa deshonor i de sa mort. Têt aquell dia, tro a hora de complêta, dura la batalla del lleopart i de Tonga; H'onça se defenia molt fortment contra 1 lleopart, lo quai hauria vençut i mort; mes conciencia

y 2 Ramon Uull la destrenyia, i lo lleopart, veritat i ira que havia contra 1 rei, l'esforçaven i el revenien con cuidava defallir. Tant era fort lo Ueopart, per l'esperança que havia en son bon dret, que no li era semblant que per res pogués esser vençut, i a la fi ell vencé l'onça, i féu-li dir davant tota la Gort que 1 rei Uur senyor era fais i traidor. Molt fo lo rei confôs i envergonyit d'aquella batalla, i lo Ueopart ooci l'onça, i tôt lo poble hagué vergonya de la deshonor de llur senyor. En tant gran vergonya i confusiô estigué 1 rei davant son poble, i tant fo irat contra 1 Ueopart, qui a tant gran deshonor l'hagué fet venir, que no s pogué tenir de sa ira, i davant tots anà 1 Ueopart occlure; lo quai Ueopart no s pogué défendre del Ueô, per çà car era hutjat. Tots quants f oren en la plaça foren despagats del falUment que 1 rei havià fet, i cascun desitjà esser en senyoria d'altre rei, per çô car molt es perillosa cosa subjugaciô de poble qui sia sotsmès a rei injuriés, ir6s i traidor. Tota aquella nit estigué 1 rei molt irat i despagat, i l'endemà mati eU ajusta son con* sell, i demanà conseU sobre açô que 1 rei dels homens havia tramés a dir, ç6 es a saber, que ii trametés un Uop i un ors. — Senyor, — digue la serpent, qui era 1 pus savi conseller que 1 rei bagués, — molts ors i

Lîibre de les Besties y 3 molts Uops ha en vostra terra. D'aquells podeu triar a vostre plaer tal ors i tal llop que sien a vos a trametre. De l'altra part parla na Renart i digue : — Lo rei dels homens es lo pus noble i lo pus poderôs rei que sia en têt lo môn, i per açó es cosa necessaria que vos, senyor, trametau lo pus savi i lo pus fort ors i llop que hajau» oar si no ho fessey, podria-us esser blasme i perill. Lo rei digue a na Renart quai era l pus savi i el pus fort ors i llop que fos en son règne, i na Renart respongué i digue que pus que l'ors i el llop eren de son conseil, semblant era que fossen oascun pus savi i pus fort que negun ors ni negun llop que fos en son règne* Lo rei tengué per bo que trametés Tors i el llop qui eren de son conseil al rei dels homens; i Tors ni l llop no sen volgueren escusar, per çó car amaven honrament i temien, si s'escusaven, que no ls fos jutjat a volpellatge. Ab tant na Renart digue al rei que en aixi com trametia al rei dels homens les pus nobles persones de tota sa terra, que en així era raó que H^ trametés lo pus savi missatger de sa cort, qui menas l'ors i el llop per presentalles. Lo rei ho tengué per bo i digue a la serpent que ella fes la nûssatgeria. Ans que la serpent eixís de la cort del rei

y4 Ramon Llull ni fes sa missatgeria, digue aquestes paraules: —
Una vegada s'esdevenc que una volp trobà en una bella praderia una
freixura, en la quai estava un ham que un oAçdÂor hi havia mes, per çô que
prengués la volp, simenjava aquella freixura. La volp, que vegé aquella
freixura, no la volgué tocar, i digue aquestes paraules : «No es aquesta
freixura posada en esta praderia sens ocasió de têt treball i perill.f Lo lle6,
després que fou en pecat i hagué mort lo lleopart, no hagué tanta de
subtileza ni d'enginy com d'abans havia, i no enteng^é çô que les paraules
que la serpent hagué dites significaven, i digue a la serpent que l l exposas
les paraules, car ell no les entenia^ La serpent l l digue que després que l
bou i na Renart foren de sa cort, no fo la cort sens treball ni tribulaciô; i per
açô no era sens ocasiô de treball i de tribulaciô del rei i de sa cort
l'honrament que l lleô havia fet al bou i a na Renart. Con lo bou ôi que la
serpent l'hagué acusat al rei, ell s'escusà al rei en presencia de sa cort, i
digue que ell no li era de nulla cosa malmirent, ni no era semblant que ell
degués fer nulla res malestant contra l rei ni sa cort, car lo rei lo ténia
honrat; i car era bestia bona a menjar de rei, i lo rei no l volia menjar, per
aç6 dévia guardar i salvar al rei tota sa honor, I adoncs lo bou s'escusà al rei
en totes ses

Uibr\$ de Us Besties j5 maneres, i digue com na Renart li
consellava I ^ que cridas très vegades la nit i très la jorn, i > que vingués en
la cort pera tractar ab lo rei (molt de bé. En tal manera s'escusà lo bou al
rei,] que na Renart ne hagué desplaer, i en son cor ^ concebé mala volentat
contra 1 bou. Un dia s*esdevenc que hagué molt nevat i fet gran fret, i
lo.lle6 ni aquells de sa cort no hagueren que menjar i hagueren gran fam. Lo
lle6 demanà a na Renart com podrien menjar, i na JRenart digue que no s
sabia, mas que iria al pa6 i, que li demanaria si sentia neguna bestia prè
d'aquell tloc que pugués lo rei menjar ab sos companyons. Lo pa6, qui vegé
venir na Renart, hagué gran por, car molt temia na Renart. Na Renart digue
al pa6 que si 1 rei li demanava si sentia neguna bestia que pugués menjar,
que digues al Ueé que ell no sentia nulla bestia que 1 rei ^ degués menjar;
mas que sentia que al bou podia^ rhgiè^ que sentia que 1 bou en
brêu^delemps ^""Sevia morir per malaltia. Lo paô, per çô car temia na
Renart, i per çô car lo bou menjava 1 blat que 1 pa6 dévia menjar, consenti
en la mort del bou, i digue al lleé ç6 que na Renart li hagué dit. Con lo lleô
hagué demanat al pa6 que podria menjar, i lo paé hagué dit al lleô que no
sabia, mas que sentia que 1 bou dévia morir

The text on this page is estimated to be only 15.77% accurate

-iô Ramen Lluil en bretL de temps^ sef ons que son mai haJè:
corrompTit significava, lo lleé hagnéfran volMftat de menjar lo bon» mas
hagné conciuiciaL qne i'oociés, per ç6 car li havia proDBS&iletaifat; i car
lo bon l'havia servit llongamoBt» 1 en eil se fiava. Con na Renart vegé que
1 rei dubtava a menjar lo bon, ell s'acostà al rei i digné4i per qnè no
menjava 1 bon, pns que 1 bon dévia en breu de temps morir per malaltia»
segons que 1 paô ho coneixia; i majorment com sia voiestatde Dén que rei
haja ses necessitats en sos sotsc» moMS, totes les vegades que m^nester hi
sia« Lo lle6 respongué a na Renart i digue que per res no trencaria sa fe al
bou, pus que li havia promesa. — Senyor, — digue na Renart, — m^ijaren.
v6s lo bou si jo us faig dir a ell niateiz qita- 1 menjeu, i si ell vos apella
quiti de la fe qne 11 haven promesa? I lo ileô li prometé que si. Adoncs na
Renart se n'anà a un corb qui avia gran fam, al quai digue aquestes paraules:
— Lo lle6 ha fam» i jo tractaré com oœia lo bou, qui es molt gras, i bastarà
a tots, car gran bestia es. I si 1 lleé diu davant tu que ell ha fam, tu t'oferiras
al rei i digues^li que t mengi. Mes ell no t menjarà, car]o t'escusuré a ell, i
ell no eizirà de mon conseil, car tôt çô

L'ubre de les Besties 77 que jo li aconsell fa; i si }o m'oferesc a rei que ell me mengi, tu digues que }o no s6 bo a menjar, i que. ia meva carn es malsana. Con na Renart hagué aixî adoctrinat lq corb, ell anà al bou i digué-li que l rei lo voila menjar, car lo paô l l havia dit que ell sentia en son halè que en breu de temps moriria per malaltia. Molt hagué gran por lo bou i digue que vera era la paraula que l pages digue al cavalier. — I com fou açô? — digue na Renart. I lo bou li digue aquestes paraules: — Un rie pages desitjava honrament, i donà sa filla per muller a un cavalier qui amà la riquesa del pages, i Thonrament converti a si la riquesa» i la riquesa no pogué haver tant gran poder pn lo pages que n pogués haver honrament. Mas Thonran^nt del cavalier tira a si la riquesa del pages, en tal manera que l pages fo pobre i no fo honrat, i lo cavalier fo rie i honrat» I adoncs lo pages digue al cavalier que en privadesa de cavalier i de pages esta pobresa i treball de pages i honrament de cavalier. — En aixî, — digue l bou, — en cuidança de bou i de lle6 esta mort de bou i sadoUament de lle6. • ^-.-— ^ Na Renart digue al bou que no hagués por, car lo lleô li havia promesa fedeltat i que no l l faria traiciô; i consellà al bou que ell

The text on this page is estimated to be only 7.24% accurate

UmH s'(jferfs al lleo que I msnlas, si li sa oetBaBstat; i adoncs
que l Ueo li n'hanria. nuit de grat; l pei grat que l l haoria. de la. umieila» i
par Ut deuteen que eza. amb eil, na Il fzria oegon maL — r encara^ —
digoé eila^ — que ja os aqardaré en tai mansa que l Ueo na ua fiarà vila:nia
ni tort. Con na Rensrt hagné totes aqnestes. cases ordonades, eil mngaé
davant lo Ueo ab lo bcm i lo corb, i ei oorb ae preaemà ai Ueo i digoé-li que
ell coneizia que i Ueé haviafam, i proleriars a ell que l menjas. Na REXXart
respongné i eacasa. l corb, i digoé que no havia cam que s conyinqué^ a
niBijar de rei. Après estes paraoles, na Renart digue al rei que la msijas» car
no havta aire que li donas a moijar mas a matffhr, i lo corb digue al Ueà que
la cam de na Renart era maisana a m&ijar« Adoncs lo boa, per sonblants
paraules, se proferî ai lleô i digue que I menjas, car ellera gran i gras, i
havia bona cam a mefijar. Adoncs lo lleô ocds lo bon; i menjam del bou lo
^ei l na Renart i el corb a tota llur volentat. Con lo bott fou mort, lo Ueé
demanà al gall i SI na Renart qui séria son cambrer, i lo gall volglié parlar
primer» mas na Renart li fétt un esguard ir6s, per lo quai dubti a pariar tro

Llibrê de lês Bêsties jg I ■ ■ parla al rel i digué-li que 1 conill havia azalta semblança i era bestia humil i que estaria bé en l'ofici en lo quai solien estar lo gàt i el bou. Lo lleó demanà al gall si ténia per bo çó que na Renart deia, i el gall no gosà res dir contra çô que na Renart havia aconsellat, car molt la temia, i aconsellà al rei çd que na Renart H havia aconsellat. Lo lleô féu cambrer lo conill, i llavors na Renart hagué gran poder en la cort, car lo gall i el paô i el conill lo temien» i lo lleô creia têt quan na Renart li deia. Un dia s'esdevenc que 1 rei hagué a entendre en un gran fet qui s fou esdevengut en son règne, \ aconsellà-s ab lo gall i ab na Renart. Lo gall digue al rei que no era suficient a aconsellar lo rei en tant grans afers sens altres companyons; i aconsellà al rei que s cresqués de conseil, car no era honor de rei que s minuas de conseil, del quai conseil s'era mluat, després que n fo menys la serpent, i lo lleopart i l'onça i lo llop. Per bo tingué 1 rei que fes consellers, i hauria-ls fets, sinô que na Renart dlgué aquestes paraules : -^En una terra s'esdevenc que havia un hom a qui Déu havia donada tanta de ciencia que entenia têt çà que deien les bestles i los aucells. Aquella ciencia havia Déu donada a aquell hom sobre tal condicié que de res que

êo Ramon Llull ois ni entengués de ç6 que dlrien les besties ni els aucells no digues a neguna persona, i aquell dia que ho diria, que morís. Aquell hom havia un ort en que un bou tirava aigua d'una sinia, i un ase aportava Is fems de que un hom femava aquell hort. Esdevenc^se un vespre que 1 bou fou molt hujat, i Tase 11 aconsellà que 1 vespre no menjas la civada, per ç6 que l'endemà no 1 mesés hom a tirar la sinia, i que s pausas» Lo bou estigué al conseil de l'ase i no menjà 1 vespre la civada. L'hortolà cuida-s que 1 bou fos malalt, i mes l'ase en son Hoc a tirar la sinia. Tôt aquell dia tira l'ase la sinia ab molt gran treball. Con vingué la nit, ell vingué a l'estable, on trobà 1 bou qui jeia i sojornavâ. L'ase plorà davant lo bou i digué-li aquestes paraules: — Lo senyor — digue l'ase — ha en volentat que t venga a un carnicer, car cuida-s que sies malalt; i per ç6, ans que ho t'occia» es bo que tu tornis a ton ofici, i no t dones sem-> blant que sies malalt. Aquestes paraules digue l'ase al bou, per ç6 que hom no 1 tornas a tirar la sinia, que H era de major treball que Is fems que aportava. Lo bou hagué por de morir, i menjà aquella nit la civada, i feu semblant que fos guarit. Aquell hom, qui era senyor del bou i de l'ase, entengué ç6 que havien dit lo bou i l'ase, lo

Llibn dt Us Bisties \$i quai hom sen rigué davant sa muller de ç6 que Tase i el bou deien. La muller d'aquell hom volgué saber son marit de que s reia, i ell no lo hi volgué dir, car temia-s de la mort, la quai lo pendria si deia çô que entenia de les besties i dels aucells. La muller pregà son marit llongament que li digues çô per que s'era rigut» i ell no 11 volgué dir. La muller digue que no menjaria ni beuria, i que s deixaria morir si son marit no li ho deia. Tôt aquell dia i tota la nit endura la mala muller, que no volgué menjar ni eure. Lo marit, que molt Tamava, digue que li ho diria, i feu son testament; i, après lo testament, ell volgué dir a sa muller çô de que s'era rigut. Mas ell oi çô que 1 ca de casa seva digue al gall, i çô que 1 gall respos al ca. — I com fo açô? — digue 1 lleô a na Renart. I na Renart recompta al lleô i digue que dementre que l'home feia son testament, lo gall cantà, i lo ca reprès lo gall perquè cantava, pus que son senyor dévia morir. Molt se meravellà 1 gall com lo ca Thavia reprès de son cantar, i lo ca li recompta com son senyor dévia morir i voila morir per çô que sa muller visqués. Respongué 1 gall i digue que bé estava que moris, car àvol hom era, car no sabia esser stnyor d'una fembra.- Adoncs lo gall cridà deu 6

S2 RamOH UuU gallines que havia, i totes les féu ajustar en un Hoc, i feia d'elles çô que s volia. Açô féu lo gall en significança que 1 ca s'aconsolas de la mort de son senyor. Abdosos se consolaren de la mort de Uur senyor, i lo gall cantà, i lo ca s'alegrà. — Companyô, — digue 1 ca al gall, — si tu haguesses tant foUa muller com ha mon senyor, ^què li faries, si s fos aventura que en aquest cas de mort t'aportas, en que ha aportat mon senyor? Adoncs lo gall digue que si ell fos en Hoc de son senyor, que ell tallaria cinc vergues d'un magraner que havia en l'hort, i batria tant sa muller, tro que totes les bagués trencades, o fes menjar i heure sa muller, o que la deixas morir de f am i de set. L'hom, qui bagué enteses les paraules que 1 ca i el. gall havien dites, se llevà del lUt, i féu çô que 1 gall havia aconsellat; i sa muller, con fou bébatuda, menjà i begué, i féu tât çô que son marit volgué. Con na Renart bagué recontat l'eximpli damunt dit davant lo rei, digue que 1 gall era tant savi, que 1 sabria aconsellar en totes coses, i per açô no calia que 1 rei se cresqués de son conseil; i majorment com en multitut de consellers ha trop gran desvariament de diverses intencions i opinions i volentats, per la quai multitut es moites vegades torbat lo conseil de princep.

LHbrê dt les Beslies 8\$ Ck>n na Renart hagué parlât, lo gall digue estes paraules: — Un papagall estava en un arbre ab un corb, i de]ûs l'arbre havia un simi que havia posada Uenya sobre una lluerna, car cuidava-s que fos foc» i bufava en aquella Kenya per intenciô que fes foc en que s'escalfas. Lo papagall cridava al simi, i deia-li que no era foc, ans era Uuerna. Lo corb digue al papagall que no volgués adoctrinar ni castigar aquell qui no reb conseil ni correcciô. Moites vegades digue 1 papagall al simi que Uuerna era, i que no era foc çô que s cuidava que fos foc; i lo corb totes vegades reprenia 1 papagall com voUa endreçar ç6 que naturalment es tort. Lo papagall davallà de l'arbre i acostà-s al simi, per çà que 1 l pogués mellor dar a entendre çô de que 1 reprenia; i tant prop s'acostà 1 papagall del simi, que 1 simi 1 prengué i l'occis. Con lo gall hagué dit aquest exemple, lo rei hagué opiniô que per ell ho digues, i féu un semblant crudel contra 1 gall, en semblant de mala volentat. I adoncs na Renart prengué el gall i occls-lo, i menjà-1 davant lo rei. Con na Renart fo tant solament conseller del rei, i lo conill fo cambrer del rei, i lo paô fo porter, adoncs fo na Renart en gran benanança, i fêla del rei têt çô que s voila. Dementre que na Renart estava en esta

The text on this page is estimated to be only 20.79% accurate

S4 RmwÊ9m Limtt beoanança, ell membrà en la traidô la quai havia conœbuda contra 1 rei, ladoncs com digue a Torifany que ell tractaia que 1 lleô moris 1 que l'orifany fos rei. Volenter estiguera na Renart en Testament en que estava; mas hagué temor que l'orifany no la descobris; i per çô fou en volentat que tractas la mort del rei, per çô que atengués a l'orifany çô que li havia promès.

CAPITOL VII DE LA MORT DE NA RENART NO s'oblidà na Renart de tractar la mort del rei, i oblldà Thonrament que 1 rei li havia fet sobre tots los barons de sa cort. Un dia digue na Renart a Torifany que hora era que 1 rei moris, i majorment con també era apareliât, que en sa cort no havia altre conseller mas na Renart. Llongament considéra l'orifany en çd que na Renart delà, i hagué consciencia en consentir en la mort del rei. D'altra part temia que si^ ell era desobedient a na Renart, que na Renart no 1 descobris i que tractas sa mort. Finalment s'acordà l'orifany que no consentis a na Renart, car gran consciencia havia que 1 rei moris. D'altra part temia-s que si ell era rei, que na Renart no 1 trais, aixi com trafa 1 rei; i l'orifany amà mes estar en perill

86 Ramon UuU de mort, que fer traiciô contra son senyor na* tural. Dementre que Torifany en aixi considerava, ell digue entre si mateix que en aixi com na Renart amb maestria volia fer occiure 1 rei, que en aixi ell ab maestria fes occiure al rei na Rénart; car si en lo cor de na Renart cab traiciô i certesa i maestria, iquan mes, digue l'orifany, en mon cor, que es tant gran, deu cabre Ilealtat, saviesa i maestria! Estant que l'orifany considerava en açè, 11 digue pa Renart: — Senyor n'orifany, ^vôsen que considerau, ni per que vos no us cuidau con siau rei, ans que terni la serpent de la missatgeria, la quai es trop savia i mestra? L'orifany, adoncs, concebé i proposa que espéras la serpent, ans que tractas neguna cosa contra na Renart, i que ab la serpent tractas com lo rei occiés na Renart. Con na Renart vegé que l'orifany era négligent de son negoci, hagué temor que la serpent no vingués i que l'orifany no 1 descobrls, i adoncs digue a l'orifany que s cuitas, car si ho feia, ell tractaria en tal manera 1 fet, que vindria a perfecciô, mellor i abans que ell no s pensava. Gran por hagué l'orifany de la maestria de na Renart, i demanà a na Renart en quina condioiô volia esser ab ell, si era rei. Na Renart

Llibrê de lis BestUs 87 digue que ell yolia esser en aital condiciô ab ell com era ab lo rei, çô es a saber, que fos son conseller tant solament, i que 1 conill fos son cambrer i lo paô son porter. Après que na Renart hagué dîta la condiciô a l'orifany, Torifany demanà a na Renart la manera quai séria perquè 1 rei moris, i na Renart recompta a Torifany la manera la quai s'havia pensada en la mort del rei, i digue aquestes paraules: — Entre 1 senglar i el rei jo métré discordia i malvolença, car lo senglar cuida esser par en persona i en força al rei; i jo dire al senglar que s g^ardi del rei, qui 1 vol occlure; i puxes dire al rei que s guardi del senglar, qui ha desig d'esser rei, i tractaré que 1 rei occia 1 senglar. I con lo senglar sera mort, i el rei sera hujat en la batalla que haurà haguda ab lo senglar, adoncs vós, senyor orifany, podreu occlure lleugerament lo rei, i podreu esser rei. En la manera que s'hagué pensada na Renart, proposà-s Torif any que enganas na Renart, i digue a na Renart aquestes paraules: — Vana es tota prometença sensé testimonis, i per çô tinc per bo — digue l'orif any — que vos, na Renart, hagueu testimoni de la promesa que vos voleu que jo us faça, çô es a saber, que vos siau mon conseller tant solament, i que 1 conill sia mon cambrer, i el paô sia mon

88 Ramon Lluil porter, car sens testîmonis, si jo us negava vostra promesa, v6s no ho podrîeu provar, i jo per aventura, con séria rei, no m tindria tant obligat a vos honrar, com faig ara que no son rei i que vos sou conseller del rei. Na Renart considéra llongament en çô que l'orifany deia, i hagué por que Is testimonis no la descobrissen de la traiciô. Con l'orifany vegé estar na Renart concirôs, ell digue a na Renart que Is mellors testimonis que ell podia haver eren lo conill i el paô, que temien na Renart, i que haurien plaer que fossen sos oficials, i^no li calia haver temor que aquells la descobrissen de neguna cosa secréta. Na Renart tengué per bo l conseil que Torifany li donava, i en presencia del conill i del paô ferma la promesa a na Renart; i d'altra part lo conill i el paô pro-, meteren a l'orifany i a na Renart que ho tindrien secret. Après aquestes paraules, l'orifany consellà na Renart que primerament digues al porc que l rei lo volia occlure, i puxes que ho digues al rei. Na Renart anà ab lo porc parlar primerament, i l'orifany, dementre que na Renart parlava ab lo senglar, parla ab lo rei, al quai digue têt ç6 que havia emprès ab na Renart, i demanà al rei perdô, per çô com havia concebuda traiciô envers ell, i digué-li com sen penedia, i com amava mes esser lleial sotsmès que traidor rei.

Liibrê de Us Bêsties 8g — I com — digue 1 rei — podria jo esser cert que çô que v6s, n'orifany, dieu, es veritat? I Torifany digue que ell ho podria conèixer en çô que na Renart havia tant fet, que en son conseil no havia altra bestia mas na Renart; i que 1 conill, qui 1 temia per natura, i aixi mateix lo pa6, havia fets de son hostel. — Encara, senyor en lleô, — digue l'orifany, — vos en dire altra certenitat, car na Renart es anat al senglar per dir-li que vos lo voleu occiure, i dira a v6s altre tal, que 1 senglar vos vol occlure, i vos aconsellarà que fasseu al senglar semblant erguUôs, per çô que 1 senglar tinga per ver çô que na Renart li ha dit. Après estes paraules, l'orifany digue al rei que 1 conill i lo paô havien consentit en sa mort. Molt fo meravellat lo rei de na Renart, a qui havia fet tant d'honrament, com pogué concebre envers ell engany i falliment, i digue aquestes paraules: — A mon pare oï una vegada recontar que mon avi, qui era rei d'una gran terra, volgué abaixar los barons a qui s tanyiahonor i volgué exalçar les vils besties a les quais no s convenia honrament, entre les quais besties fou lo simi, al quai féu molt d'honrament. I aquell simi, per çô car era semblant a hom, hagué desig que fos rei, i concebé, en Hoc d'honrament» traiciô contra mon avi.

The text on this page is estimated to be only 1.74% accurate

M : ?or ?o « 'îc 3tie -/as jcg«l oa xezxart;. L ^œ rar|^» i
sotsxseietL a a:taivaca -jeaidonA .a. nahiest :(ue wfiu TQs ha icxzaca pes:
llû 9tîC2. Apros escQs parauiies* l'infany axà ai §^ ab ^ui na j^enart Itavia
pariaz; 1 ii^oé-il ^ue -îil saoïa ;o jwe na xenarc i 'lavia iît; i an 32X2 ho
iigtt& 1* 3rîf any ai secgiar 2ant oa Hertart to havia iit. I^ 2eii]^ar se
jaeiAveilii ooïix l'oTîfaxîy ho ama» i l'^ntairy li -"«^n i «^ ^q^ Estant :iue
l'orifany ob lo ^ençiar na ^Êftaxz ana ai leo» i ii^ae-U :iue 1 lo voiia
jcciuire; : accnxs .o lle<2 :an^né qœ na ?îenart "o voiia trair. I.o -«i ajusta î-
a^^n a Tioits tarons» : rou-^n ". 'aritany, : ai i .la -^nart : -^i coîulU i ai aao.
wavaot n ieoxaca 1 .lec ai cunul : û pao que 11 ^^gif^wi: veritar iei
rescimoïu que havieQ pronste fer s na .^iart après sa .Tior t. La :»cr iei
cwnill i iei pao :oa moit grau; .-nas moit major l'oa la ie na Renart. la quai
iigue ai re* estw paraules; — Senyor an rei» per :ai que :o rawiptajL vostos
aarons si as ioa bxjns m lleiais»

Uitrê dé lês Bêstiês gi al senglar per aquella raô mateixa. Mas del conill i del paô vos die que hanc no Is parlé de çô que Torifany diu contra mi. 1 adoncs na Renart se confia que 1 conill ni 1 paô, que tant lo temien, no 1 gosassen acusar al rei ni descobrir de neguna cosa. Con na Renart hagué parlât, lo rei féu un esguard molt horrible al conill i al paô, 1 gità molt gran bram, per çô que la natura de son ait senyoratge haguôs major virtut en la consciencia del conill i del paô, que la natura perquè 1 conill i el paô han por de na Renart. Con lo Ueô hagué gitat lo gran bram»
fellowament ell digue al conill i al paô que 11 diguessen veritat; i el conill i el paô no s pogueren tenir, i digueren veritat al rei. I adoncs lo rei, ell son cors, occis na Renart; i després que na Renart fo morta, fo sa cort en bon estament. Lo rei féu de son conseil l'orifany i el senglar i d'altres honrats barons, i gità-n lo conill i el paô. Finit es lo Llibre de les Besties, lo quai Félix aportà a un rei, per tal que vegés la manera segons la quai en cd que fan les besties es significat corn rei dega regnar i s dega guardar de malvat conseil i de falsos homens.

The text on this page is estimated to be only 17.79% accurate

GLOSARI Acordar-se, y., determlnar-se, deddlr-se, reâoldre-s«
Acosiamênt, s., intimltât, passl6, simpatla. Adênançat'Se, v., antlcipar-sa,
eixir al davant. Adoncs, adv., llavors, aleshores. Aesmar, v., pensar,
considerar, reflexionar, posar esment. Afêf, s., negoci, qiestiô. Agrâ, s.,
ànec?, au aquatica. Ahirar, v., avorrir, odiar. Ahurtar-se, v., topar, envestlr-se
dé front; francèi, hêurtir, AfustoT'Sê, V., reunir-se, aplegar-sè. A là, s., goç 0
ca lloper; castellà, alano, Alberc, s.» casa o habitaci6 propria, diferent
d'hostal, casa o habitaci6 llogadiça. Alduf, s., tamboret o tamborf; castellà,
adufê (pandero). Allongar, y., allargar, perllongar, continuar. Altre tal, adj.,
altre tant, lo matelx. Anap, s., copa o vas pera beur«; italià, nappo» Anst
adv. 1 conj., abans, tin6.

The text on this page is estimated to be only 11.04% accurate

g^ Roman Llull Aptttar, T., nomenar, dedarar; apêUar fusiif
dechurar franc o Ifiitre a algil Àpodtrar, ▼., Téncer, sobjogar, sotsmetre.
ArtHaea, s., arœdià; Uatf, wrckidiaconum, Ârdit^ s., redira, actacia, enginy.
Arrêtd^ da, adj., yestit, parât» diapost. AsaUt ta, ad]., aimpatic, plaent,
gallart, agradaUe. Asauiar-^sg, ▼., complatire^ agradar-ae, quedar as^
tiafet. AUiiyar, ▼., cttmplir lo promès; partie aiâi {ta pro* nés sia aUs^
lococld proverbial a MaOoroa). ilMCMVa T. Vegi-a Ocomv. AustF, T., oir,
oscoltar. Auirafart ▼., otorgar, conaentir, fer traote. Amdt lOt ^l't BuU,
dolent, pervcra. Bossa, s., estany, Uacuna. Batte, ▼., açotar, colpejar.
Bêsantt s., eapecie de moneda. ^ Blasma, s., i Biasmar, ▼., injuria, mala
fama, afronta» i rependre, injuiiar; cfr. francèi, biâmê i bUtnur* Bordêll, >•,
caaa, carrer o barri ont habiten bagaaaea i dônea publiques. Bram, s., braol,
rugit de feres i altres besties. Bruêiar, ▼., braolar (en mallorqui bramular).
Bue, s., mac, ama, caera d* abolies (castellà, colmsna)» Cabiroy s., metat.
de cabriol, animal aelvatge; Ilatf, caprsolus; francèa, cktvrëuU. Camiar, y.,
cambiar, baratar, i devegades mudar. CapUnir, ▼. comportar-se, i
Captênimênt, s., maneim de trobar-se o de ▼iure.

The text on this page is estimated to be only 19.42% accurate

Glosari g 5 CêU, Cilla, pron., aquell, aquella. Clam, s., cUmor, invocaci^, crit, reclamacl6 o queixa. Cogitar, v., pensar, meditar, opinar. Comiai, s., despedida o Uicencia de partir : pêndrê cotniat, dir adêu i anar-sen. ConsêgUents, s., descendents, suocessors. Concirôs, adj., preocupat, pensatiu. Cors, 9., côs : éll son cors, per ma propria» per si mateix, personalment. Cosimtnt, s., guarda, protecciô; en cosimênt, a moroê, a submissiô. Cuidança, s., intimitat. Cuidar, v., pensar, suposar, calcular. CuUar-sê, v., apressurar-se, donar-se pressa. Damnât gê, s., dany, perjudid. Dijûs, adv., abaix, davall, a sota. Dêportar, v., recrear-se, divertir-ae, solçar. Dnconêixint, adj.» Ingrat, desagrait. Dêspagat, da, adj.» malcontent, queix6i, mal latia* fet. V. Pagai, Dêsplaufê, y., deiagradar, dUgustar. Dêstrenytr, v., impedir, cohibir, apartar de. Dubtar, y., témer, tenir por; cfr. francès, redouter, EUt, ta, partie, de êlégêr {êUctus), elegit, da. Bmpatxar, v., impedir, contrariar, posar obstaolea. Empetrar, v., impetrar, supUcar. Endurar, y., sofrir, arrostrar; francéi, endurer, Ensêms, adv., al mateix tempt, tlmultanlament; Uatf in-simul

The text on this page is estimated to be only 16.15% accurate

g6 Ramon UuU Entuxêgat^ da, partie, metztnat, enverinat; Ilati, ifitûxicatus. Bnvironar, y., revoltar, rodejar; fiancés, environner. Escient, a escient, a gratscient, apostar, a conciencia, ara tota intendé; castellà, à sabiendas. Escondir, v., excusar, defensar, disculpar. Escrû, adj., airat, adust, ferotge. Esdevenir, y., ocòrrer, succeir. Esmena, a «mena, adv., apart de, sens perjudici. a correcció. Espdordiment, s., por, temor, esverament. Esquinçar, y., esqueizar, rompre. Esquivar-se, v., enfurir-se, irritar-se. Estament, s., estat de salut, de vida o de fortuna. Estremir, v., tremolar; castellà, estremecerse. Exausir, v., oir, atendre favorablement, accedir. ExeiJar, v., desterrar, i de vegades anar-sen voluntariament, extranyar-se. PatHr, y., faltar, mancar. Pellonament, adv., desllealment, traïdraznent, i també iradament. Permar, v., pactar, convenir, cloure un pacte. Elac, ca, adj., petit, magre, diminut. feble. Poil, lia, adj., Imbcdl. bolg; foUa fembra, morc triu. dôna pública. PrHxura, s., tât o part de les entranyes o viscères; castellà, asadura. Prevol, la, adj., fluix, debil, moll. Gmstar, v., devastar, tudar, fer malver. Oatge, s., rtguart, garantia, penyora.

The text on this page is estimated to be only 24.59% accurate

Qlosari gj Gitar, v., expulsar, fer exir, devegades tirar. Gosar, v., atrevir-se, arriscar-se. Guarir, v., curar^ recobrar la salut. Guasardâ, s., récompensât premi; castellà, gàlardén, HoCt adv., afirmaci6 : si, cert, efectivament. HostaU s., casa o habitaci6 Uogadiça. V. Albtrc. Hufai, part., irritar, enutjat, agraviat, ofès; devegades cansat o fadigat. InaesmabU, adj., incalculable, difícil de predsar. Iras, sa, adj., irritable, coleric, propens a Tira. Jatsia, eonj., encara que, no obstant, am têt i que LlarCf ga, adj., generôs, donador, abundôs. Llausang^iOf s., adulaci6, alabança servll o Hmmerescuda; castellà, lisonfa. Llepar, v., tastar passant-hi la llengua. Llwar, V., produir, fructificar. Llig, 8., llei, creença, religi6. Llogar, V., gratiflcar, obsequiar. Lloguer^ s., gratificaci6, propina, per-beure. Lluirna, s., cuca de llum. Macipt pa, s., mener d'edat, pubill subjecte a cura de persona major. Maêstre, a, adj., astut, destre, habilid6s. Maestria, s., astucia habilitât. MaUstant, adj., dolent, desagradable, mal fet. Malgrat, adv., contra voluntat o desig, per força; francés, maigri.

The text on this page is estimated to be only 17.76% accurate

g8 Ramon Uull Malmirênt, adj., mal vist, avorrit. Malvêsiat, s., malesa, dolefttia, devagadte delictes o crim. Malvolênça, s., mala voluntat, oi, avorriment. Mêfiûr, V., moure, romenar. Mêssià, s., gast. despesa. Mils, adv., millor, am preferencia. Nodrii, da, part.» criât, educat. Occiurê, V., matar, assassinar. Ors, Sm 68; del llatf ursus (n. b. el femenf on^êi, per orsa o orça). Orifany, s., elefant. Pagat, da, part., satisfet, content. Paâ, s., pago real; francès, paon. Par, adj., igual o consemblant. Parla, s., companyia, intimitat, privança. Parrà, v.. futur de partr, parèixer. Participar, v., viure en companyia, tenir relacid o tracte freqüent. Pausar, v., reposar, descansar. Pêc, ga, adj., neci, beneit, ignorant. Pélac, t., gran extensiô o deposit d'aigua. Pênsar, v., cuidar, tenir cura o esment. Pêrcassar, v., cercar, traotar d'adqmrir. Poe, ca, adj., petit, humil, plebeu. Près, adv., prop, proxim. PrêSênialla, s., régal, do, obsequi, présent Proftria, s.» ofrena, oferiment : de profêrir, oforir. Proom, s., home de bé Ide caracter, persona principal; del Uatl probum homimm.

Glosari gg Pus, adv., mes; del llatf plus. Puxes, adv., après, després; del llatf postta. Fuis, adv., igual signiflcat que puxes. Quérir i Querre, v.» cef car, demanar, reclamar. Quista, s., capta» questaciô. Quiti, adj., franc, lliure, indemne. Regisme, s., règne, estât, reialme; francès, royaume. Request, part., de requérir o requerre; v., Querre. Res, s., cosa; gran res, abundancia, munlô, gran quantitat o nombre. Retentir, v., ressonar, fer gran brigit; francès, retentir. Retre, v., tornar, retornar, entregar, restitUlr. Revenir, v., reanimar, retornar força, reforçar. Romandre, v., quedar, restar; prêt, i part., romas. Romanalles, s., rests, sobranoes, desperdicis. Sadollament, s., afartament, replecciô. Samit, s., especie de roba o teixit de molt preu. Senglar, s., porc espl o singlar; francès, sanglier, Senyoratge, s., domini, govern. Simi, s., mico, mallorqul monea; del llatf simium; italià, scimmia; francès, singe. Sobrar, v., vèncer, sotsmetre, superar. Sofornar, v., estar-se o habitar am pler i repds; fran» ces, séiourner. Sold, s., sou, moneda. SotSt prep., sota, davall. Sotsmès, part., de sotsmetre; subjecte, subdit.

The text on this page is estimated to be only 26.14% accurate

ioo Rûman UuU Tanyer^ y., importar, oorespondre, pertànyer.
Tinentlloc, s., représentant, substitut, Uoctinent. ' Tirar, y., atraure; francès
tinr. Totrê, V., Uevar. Drivar de, pendre. Toit, part., de tolre; près, Uevat.
Torbar, v., pertorbar, destorbar, dificultar, devegades tardar. Tort, s., agravi,
injuria; a tort, injustament, sens dret ni rootiu. Tramtn, v., remetre, enviar.
Trasc, v., prêt, de traure; tragué, llevà. Treballat, part, de treballar; passar
afany, esforçar-se; fadigat, cansat. Tro, prep., aféresi d*êntró i dentrô; fins a
tant, roentret que. Viguêrt s., ofidal représentant del monarca; del llatt
vicarium. VoUntir i voUnters, adv., de tota voluntat, de bona gana; francès,
uoiontûrs; italià, voientieri. Volp, s., guineu; llatf, vulpts. VolpiU, adj., astut,
malidds i covard, com la volp, Volpflatge, s., malida vil, covardia astuta,
desllealtat, traidoria.

RUBRIQUES DBLS EXEMPLES I PARABOLES QUI S
 CONTBNBN EN AQUUBST LLIBRE Pagf. L'elecciô de bisbe 19 Lx>
 comte i l'escrivà del rei 26 La rata tornada donzella 28 Lo cavalier i sa
 muller mentidera . . 29 Lo lleô lia llebra 30 La pussa i el poil 31 Lo mal
 bisbe 35 L'ermità i el rei 36 Lo siml i l'alduf 39 Lo corb, la serpent i la
 garlanda. . . 40 L'agrô i el cranc 41 Lo rei, Termità i la serpent 44 L'hom
 mala bestla 47 Lo combat d'art i maestria 50 Lo burgès i sa muller
 (ab Los dos bôcs i la volp) 54 Lo cavalier i els Juglars 56 Lo macip fiU del
 burgès 65 La volp i la freixura 74 Lo cavalier i el pages 77 Lo bou malalt i
 Tase (ab La muller batuda) 80 Lo papagail, lo corb, lo simi i la lluerna 83

The text on this page is estimated to be only 24.47% accurate

TAULA DELS CAPITOLS d'aQUEST LUBRE Pags. I. De
l'elecciô de rei 17 II. Del conseil del rei 23 III. De la traiciô que na Renart
tracta del rei 27 IV. En quai manera na Renart fo porter del rei 34 V. Dels
missatgers que 1 lleô tramés al rei dels homens ... 53 VI. De la batalla del
Ueopart i de Tonça 69 VII. De la mort de na Renart . . . 85